

GazeteVefa

KANT'IN "AYDINLANMA NEDİR" METNİ BAĞLAMINDA AKIL VE TOPLUM

Merve Abacı

Kant tarafından 1784 senesinde kaleme alınan, yalnızca dört sayfa uzunluğundaki "Aydınlanma nedir?" isimli makale, 18. Yüzyıl entelektüel hayatının en dikkate değer metinlerinden biri olma özelliği gösterir. Zira kilise baskısından kopuşun heyecanı ile yazılmış metin, dini öğretilerin veya otoritelerin ötesinde bir rasyonalitenin nasıl kurulabileceğini, insanın hür aklı ile doğru ve yanlış nasıl hüküm verebileceğini ve "ergin olmayış durumundan nasıl kurtulacağını" tartışır, bunu yaparken de felsefi bir duruş tavsyesinde bulunur. "Aydınlanma (Aufklärung), insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmama (unmündigkeit) durumundan kurtulmasıdır." diye başlar metin ve devam eder: "Bu ergin olmayış durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanmayışıdır."

Kant'a göre birey kendi aklını, "cesaretsiz olması ve ergin olmayışın rahatlığı sebebiyle" bir başkasının kılavuzluğuna bırakmaktadır. Kant'ın bu eleştirisi, bulunduğu dönemde ahlakın rasyonel bir zihin ve tartışma kültürü ile varılan bir sistemden ziyade bir öğreti, doğrunun ise eleştiriye kapalı bir gerçek olarak görülmesinde bulunabilir. "Benim yerime düşünen bir kitabım, vicdanımın yerini tutan bir din adamım, perhizim ile ilgilenerek sağlığım için karar veren bir doktorum oldu mu, zahmete katlanmama hiç gerek kalmaz artık. Para harcayabildiğim sürece düşünüp düşünmemem de pek o kadar önemli değildir; bu sıkıcı ve yorucu işten başkaları beni kurtaracaktır çünkü."

Ergin olmama durumu rahatır, "insan bu duruma seve seve katlanmaktadır." ancak Kant bu durumu sadece konformist insan doğasına bağlamaz, insan aklına kılavuzluk eden merciler halkı, kendi öğretileri dışına çıkıldığında başlarına gelebilecek felaketler hakkında uyarır ve birey, aklını kullanma cesaretini gösterdiği ve yalpaladığı ilk defada ürküverir. Bu bir bakıma küçüklükten itibaren halatlar ile bağlanan ve bu halatları koparmaktan aciz yavru bir filin, büyüdüğünde de aynı eyleme kalkışmayacağı alegorisine benzer. Aklın önündeki "dogmalar ve kurallar" aydınlanmaya giden yolda "bir ayakbağı" olurlar.

Aydınlanmaya giden yolda tek gereken şeyin aklını kullanma özgürlüğü olduğunu söyler Kant. Bana kalırsa bu metni bir manifesto veya mottodan ayıran şey, özgürlüğe getirilen ne türden bir sınırlamanın aydınlanma önünde engel oluşturmayacağını tartışmasıdır. Bu noktada Kant, "aklını kullanma özgürlüğünü" kamusal alan ve özel alan şeklinde ayırır. Birey haksız uygulamalar, mesela ağır vergiler ya da bir takım hukuki regülasyonlar karşısında eleştiriye devam etmeli ve aklını kullanarak bunları sorgulamalıdır. Hatta bireyin bu sorgulamalarını kamusal alanda yayması da bir ödev ve haktır. Ancak birey, vergileri adaletsiz bulduğu gerekçesiyle vergi ödememezlik yapmamalıdır.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA D1!

HAYAL, AŞK VE GERÇEK

Hayat Şimşek

"Epeyce uzun zamandır rastlamadığım bir şey vardı sende... Utanmayı biliyordun, unutmamıştın."

Bu yazıda okulumuz öğretmenlerinden birinin tavsiyesi ile izlediğim bir filmi ve bu film ekseninde var olma çabası, tüketim odaklı düzen, hayaller ve aşka değinmek istiyorum. "Hayallerim, Aşkım ve Sen"; yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, dönemine göre daha farklı konulardan bahseden ve farklı teknikler kullanan bir sinema filmi. Beyoğlu ve Taksim çevresinde çekilmiş olması da filme ayrı bir güzellik, ayrı bir hava katıyor.

Başrollerinde Türkan Şoray, Oğuz Tunç ve Müşfik Kenter'in yer aldığı film; yetimhanede büyüyen bir çocuk olan Coşkun'un, ünlü ve kendisinden yaşça büyük bir oyuncuyla

olan ilişkisini konu alıyor. Küçüklüğünden beri aktris Derya'ya hayranlık besleyen Coşkun'un gerçek hayatla olan acı karşılaşması...

Coşkun kimsesiz bir çocuktur ve Derya'nın oynadığı bir film ile sinemayla tanışır. Ona ve sinemaya hayranlık besler. Derya çocuğunu kaybeden bir anneyi, Nuran, canlandırmaktadır. Coşkun, Nuran'ı olmayan annesi yerine koyar ve hayali annesi o günden sonra hep yanında olur. Daha sonra Derya'nın başka bir filmini izler, bu filmde de Derya çapkın bir kadına hayat vermektedir: Melek. Hayatında ilk defa bir kadın olarak Melek'ten etkilenen coşkunun artık hayali bir sevgilisi de vardır.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA C5!

26. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONFERANSI (COP26)

COP NEDİR?

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni 1994 yılında imzalayan ülkeler yaklaşık 30 yıldır her sene toplanıyor. COP'un açılımı "Conference of Parties", yani sözleşmedeki tüm tarafların katıldığı bir konferans anlamına geliyor. COP zirveleri, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) bünyesinde düzenleniyor ve merkezinde hükümetlerin birbirlerini sorumlu tutmaları için yasal mekanizmalar üzerine müzakereler bulunuyor. Bu çekirdeğin yörüngesinde, iklim eyleminin gerçekte ne anlama geldiği üzerine canlı bir söylemde bulunan politikacılar, iş dünyası liderleri, kampanyacılar ve gazeteciler yer alıyor.

COP26

Geçen sene pandemiden dolayı yapılmamış olan konferans, bu yıl Birleşik Krallık'ta yer alan

İskoçya'nın en büyük şehri olan Glasgow'da 26.'sı gerçekleşti. COP26'ya, Türkiye de dahil olmak üzere yüzden fazla ülke, farklı ülkelerden gelen pek çok sivil toplum kuruluşları ve aktivistler katıldı. İngiliz çevreci ve belgesel yapımcısı David Attenborough, iklim eylemci Greta Thunberg, Microsoft ve Unilever gibi dev şirketler de bulundu. Konferans gündemi "kömür, nakit, arabalar ve ağaçlar" olarak belirlendi. Bu hedeflere ulaşılması için de ülkelerin; kömür kullanımını bırakmaları, ağaç kesimini azaltmaları, elektrikli araba dönüşümünü bir an önce gerçekleştirmeleri ve yenilenebilir enerji yatırımlarına teşvik etmeleri bekleniyor.

David Attenborough konferansta yaptığı konuşmada şöyle konuştu: "Eğer ayrı hareket edersek gezegenin dengesini daha da bozacak gücümüz var ve tabii ki de eğer birlikte çalışırsak onu kurtaracak kadar

da güçlüyüz. Kendi ömrüm boyunca korkunç bir gerileyişe tanıklık ettim ama siz kendi yaşam sürenizde bir iyileşmeye tanıklık edebilirsiniz ve etmelisiniz de. İşte tüm dünya bu yüzden size umutla bakıyor. Siz o umut için buradasınız. Trajediye zafere dönüştürmek için hala bir şans var. Ne de olsa biz Dünya'da var olmuş en büyük problem çözücüleriz."

COP26'NIN ÖNEMİ

Bu konferansın asıl amacı, sera gazı emisyonunu azaltmak ve yenilenebilir enerji kullanımını arttırmak olan 2015 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşmasının yürürlüğe girmesinin ardından kaydedilen gelişmeleri değerlendirmektir. Paris Antlaşması'nın yapıldığı COP21'de herkesin uymakla yükümlü olduğu belirlenen hedefler ise şunlardı:

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA D1!

HEPİMİZ KANDIRILIYORUZ: GREENWASHING

Şara Okçuoğlu

Uzun yıllardır küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre kirliliği, biyolojik çeşitliliğin azalması gibi problemlerle iç içe yaşayan insanlar durumun gitgide kötüleştiğini fark etti. İşin ciddiyetinin anlaşılmasıyla birlikte dünya küçük adımlar atmaya başladı. Yıllar içerisinde toplumlar eğitilerek bir bilinç oluşturmaya, çeşitli küresel planlar yapılmaya çalışıldı, hala yolun oldukça başında bulunduğumuzdan bu çalışmalar devam ediyor. Bir yandan dünya geç olmadan kurtarılmaya, düzeltilmeye çalışılsa da bu sorunları yaratan olay ve kişilerin devam etmesiyle ekolojik denge bozuluyor.

Ekolojik bilinç ile hareket eden insanlar, bireysel etki az olsa dahi, seçimlerini değiştirerek sürece katkı

da bulunmak istiyor. Bu çoğunlukla fazla kazanç elde etmek isteyen global firmaların, bireyleri kandırarak suistimal etmesiyle sonuçlanıyor. Buna kabaca greenwashing diyebiliriz.

Nedir Bu Greenwashing?

"Greenwashing" ya da Türkçe karşılığı ile şekliyle "yeşil aklama/boyama", şirketlerin çoğu zaman yanıltıcı yollarla (reklamlar, bildiriler, kampanyalar vb. vasıtaları kötüye kullanarak) kendilerini ve ürünlerini normalde olduklarından daha çevreci göstermelerine ve böylece tüketicilerin, kendi ürünlerini tüketmelerini sağlamalarına denir. Bu şirketler çevreye değer vermemekle birlikte çevre duyarlılığını ekolojik bir pazar olarak görürler.

Biz Nasıl Tespit Edebiliriz?

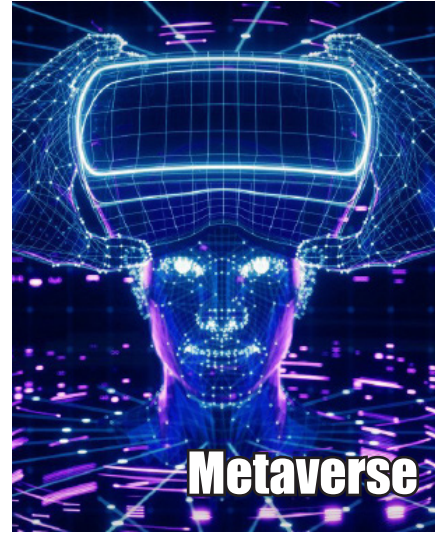
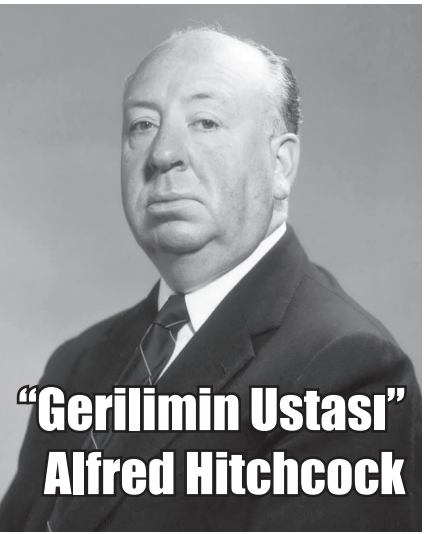
1. Yanıltıcı İddialar ve Belli Belirsiz İfadeler

Bir ürünün içerisindeki maddelerin hepsinin "doğal", "organik" ya da "çevre dostu" olarak nitelenebilmesi imkansızken, ürünün tamamının bu şekilde etiketlenmesi "yeşil aklama" kategorisine giriyor.

2. Doğa Resimleri ve Moda Sözcükler

"Eko", "sürdürülebilir" ya da "yeşil" gibi moda sözcükler, şirketler tarafından daha yeşil görünmek için kullanılıyor ancak nadiren bilimsel standartlara uyumlu oluyor.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFAA2!

BİLİM VE TEKNOLOJİ

DOĞAYA ADANMIŞ ASIRLIK BİR HAYAT: DAVID ATTENBOROUGH KİMDİR?

Cemre Zorçeken

David Attenborough, 8 Mayıs 1926 yılında Birleşik Krallık'ın Londra şehrinde bulunan Isleworth'da doğdu. Tam adı Sir David Frederick Attenborough'dur. Ağabeyi yönetmen, yapımcı ve aktör Richard Attenborough'dur. Babası Leicester Üniversitesinde çalışmaya başladıktan sonra Leicester'e taşındılar. Çocukluğunu fosil ve taş örnekleri toplayarak geçiren David'in doğal tarihe olan ilgisi erken yaşlarda başlamıştı. Ayrıca, Leicester'deki New Walk Müzesi'ni ziyaret etmeyi çok seviyordu ve hatta fosilleri sınıflandırmak için yardımcı oluyordu. Daha sonra aktör olacak erkek kardeşi ve David, Wyggeston Erkek Okulunda okudular.

Cambridge'deki Clare College'da Doğa Bilimleri okuyan Attenborough, 1947'de mezun oldu. 1947'de Kraliyet Donanması için hizmetine çağrılan Attenborough, iki yıl Kuzey Galler'de ve Forth Firth'ta görev yaptı.1949'da bir eğitim yayinevinde çalışmaya başladı.

Attenborough, 1950'de Jane Elizabeth Ebsworth Oriel ile evlendi ve karısının ölümüne kadar 47 yıl evli kaldılar. Susan ve Robert adında iki çocukları oldu. 1952'de British Broadcasting Corporation'da (BBC) bir eğitim programını tamamladı ve kariyerine 1950 yılında BBC'de başarılı bir Zoo Quest serisini başlatan yapımcı olarak başladı.

Kendi ilgi alanını televizyona taşıdığı ilk programı "The Pattern of

Animals" olmuştur. Londra Hayvanat Bahçesinden getirilen hayvanların izleyenlere tanıtıldığı ve hayvanların doğaya uyum kabiliyetlerinin sergilendiği bu üç bölümlük program Attenborough'un bu alandaki ilk yapıımıdır. Ancak bu yapımda henüz kamera önünde değildir. Süringen küratörü Jack Lester ile birlikte 1954'te, canlı hayvanların vahşi doğada ve hayvanat bahçelerinde filme alındığı Zoo Quest adlı televizyon dizisini başlattı. Ve sunucu programdan önce hastalanınca bir zorunluluk olarak kamera önüne geçti. Bu programda Paraguay ve Madagaskar gibi egzotik bölgelerde çekim yapan Attenborough ve ekibi; şempanze, piton ve cennet kuşları gibi nadir hayvanları insanların oturma odalarına getirmeyi başardı. Program, 1954 ve 1963 yılları arasında uzunca bir süre devam etti. Bu gösteri son derece popüler oldu ve BBC tarafından sunulan eğitim programlarının kapsamını genişletti.

1965'te Attenborough, BBC'nin yeni ikinci televizyon kanalı BBC-2'nin kontrolörü oldu. BBC2 yayını eğitim hizmetlerine ayrıldı. Belgeseller, bilgi yarışmaları ve eğitim bantlarıyla kanal yepyeni bir çehre kazandırdı. Aynı yıl dünyanın ilk açık öğretim üniversitesi olan Open University'nin de kurulması için hazırlıklara başlamış ve yıllar içinde BBC2 ile Open University beraber çalışmıştır. BBC2 böylece David Attenborough başkanlığı yıllarında bir televizyon üniversitesine

dönüşmüş, bilginin kampüslerden çıkıp evlere kadar ulaşmasını sağlamıştır.Bu sıfatla dramatik yapım The Forsyte Saga'nın ve Jacob Bronowski'nin The Ascent of Man ve Kenneth Clark's Civilisation gibi önemli kültürel-eğitim serilerinin başlatılmasına da yardımcı oldu.

Ayrıca çılgır açıcı komedi dizisi Monty Python's Flying Circus'u yayınladı. Attenborough, 1968'den 1972'ye kadar BBC'nin televizyon programcılığı direktörlüğünü yaptı, ancak serbest olarak televizyon dizisi yazıp üretmek için istifa etti. BBC2'yi yönettiği dört yıl boyunca istasyon renkli televizyona geçti ve belgesel yapımcılığını da sürdürmeyi başardı, doğal tarih içeriğinin genişletilmesinde etkili oldu.

Ardından antropoloji ve doğa tarihi üzerine bir dizi ödüllü televizyon programı yazdı (ve anlattı), özellikle de Life serisi: Life on Earth (1979), The Living Planet (1984), The Trials of Life (1990), Life in Freezer(1993), The Private Life of Plants (1995), The Life of Birds (1998), The Life of Mammals (2002–2003) Life in the Undergrowth (2005) ve Life in Cold Blood (2008). Diğer televizyon çalışmaları arasında dünya okyanuslarının keşfi olan The Blue Planet (2001), ve State of the Planet (2000) ve Are We Changing Planet Earth? (2006), her ikisi de küresel ısınma gibi çevresel sorunlarla yoğun bir şekilde ilgilendi. Blue Planet II'yi (2017) anlattı

ama yazmadı; Anlatımı için Attenborough Emmy Ödülü kazandı.

Attenborough daha sonra 2019'da Netflix'te yayınlanan sekiz bölümlük bir dizi olan Our Planet'i anlattı. O yıl BBC, aynı zamanda, harekete geçmemenin "toplumlarımızın çöküşüne" yol açabileceği konusunda uyardığı Climate Change-Facts adlı belgeselini de yayınladı. "David Attenborough: A Life on Our Planet (2020), onun "tanık ifade-

si" olarak tanımlandı. Attenborough, birçoğu TV dizisine eşlik eden çok sayıda kitap yazdı. Life on Air: Memoirs of a Broadcaster (2002), Adventures of a Young Naturalist: The Zoo Quest Expeditions (2017) ve Journeys To the Other Side of a Young Naturalist (2018) otobiyografileri arasındadır. Attenborough, birkaç BAFTA Ödülü ve bir Peabody Ödülü (2014) dahil olmak üzere çok sayıda başka ödülün sahibi oldu.1985 yılında şövalye oldu.

METAVERSE İÇİN YARATILAN SANAL İNSANLAR

Mert Ay

Facebook'un, internetin bir sonraki adımı olacağına inandığı Metaverse kavramını Connect etkinliğinde tanıtmasının ardından birçok insanın ilgisi bu yöne çevrilmişken normalde dijital beyin üretmesiyle bilinen Soul Machines isimli bir teknoloji şirketi, bu sefer Humans OS 2.0 adlı işletim sistemini kullanarak Metaverse için dijital beyinlere sahip tamamen dijital insanlar üretmeyi başardığını açıkladı. Yeni Zelanda'da kurulmuş olan şirketin CEO'su Greg Cross, bu dijital insanların şu anda bile sahada çalıştıklarını, gelecekte hızla artarak pek çok sektörde var olacaklarını ve dijital iş gücüne katkı sağlayacaklarını vurguladı.

Dijital insanlar şu anlık büyük teknoloji şirketlerinin meta veri toplama işlemini ve aynı zamanda müşterilerle basit etkileşimlere girmek gibi çok da zor olmayan işleri üstlenmiş durumdalar. Aslında günümüzde dijital insan endüstrisine pek çok bilim insanı çalışmalarıyla katkı sağlıyor. Fakat Soul Machines

şirketi bu alanda çılgır açan dijital beyni üretmesiyle ve bu beyinlerin "öğrenebilir" olmasıyla neredeyse tüm diğer şirketlerin önüne geçiyor. Şu anlık dijital insanlar bir eğitmenin rehberliğine ihtiyaç duyuyorlar ve insanlardan aldığı komutlar sayesinde çalışabiliyorlar. Şirketin şu andaki amacı; dijital insanlara, hedeflere ve değerlere dayalı kararların nasıl alınacağını öğretmek olsa da kendileri de bu hedefin günümüz için ne kadar uzak olduğunun farkında. Şirketin CEO'su Greg Cross, gelecek için şöyle bir tahminde bulunuyor: "Gelecekte kendinizin dijital bir versiyonunu veya birden fazla versiyonunu yaratabilirsiniz. Siz çok daha keyifli vakit geçirirken onlar sizin için bir şeyler yapabilir ya da sizin için para kazanabilir." Sadece sağladığı faydaları düşündüğümüz zaman bütün bunlar bize mantıklı ihtimaller gibi görünebilirler. Fakat tüm bu hedefleri başarmak için gerekli olan maliyet göz önünde bulundurulduğunda, dijital insanların yaygınlaşması oldukça uzak bir ihtimal gibi görünüyor.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

HEPİMİZ KANDIRILIYORUZ: GREENWASHING

Sara Okçuoğlu

Uzun yıllardır küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre kirliliği, biyolojik çeşitliliğin azalması gibi problemlerle iç içe yaşayan insanlar durumun gitgide kötüleştiğini fark etti. İşin ciddiyetinin anlaşılmasıyla birlikte dünya küçük adımlar atmaya başladı. Yıllar içerisinde toplumlar eğitilerek bir bilinç oluşturmaya, çeşitli küresel planlar yapılmaya çalışıldı, hala yolun oldukça başında bulunduğumuzdan bu çalışmalar devam ediyor. Bir yandan dünya geç olmadan kurtarılmaya, düzeltilmeye çalışılsa da bu sorunları yaratan olay ve kişilerin devam etmesiyle ekolojik denge bozuluyor.

Ekolojik bilinç ile hareket eden insanlar, bireysel etki az olsa dahi, seçimlerini değiştirerek sürece katkıda bulunmak istiyor. Bu çoğunlukla fazla kazanç elde etmek isteyen global firmaların, bireyleri kandırarak suistimal etmesiyle sonuçlanıyor. Buna kabaca greenwashing diyebiliriz.

Nedir Bu Greenwashing?

“Greenwashing” ya da Türkçe karşılığı ile şekliyle “yeşil aklama/bo-yama”, şirketlerin çoğu zaman yanıltıcı yollarla (reklamlar, bildiriler, kampanyalar vb. vasıtaları kötüye kullanarak) kendilerini ve ürünlerini normalde olduklarından daha çevreci göstermelerine ve böylece tüketicilerin, kendi ürünlerini tüketmelerini sağlamalarına denir. Bu şirketler çevreye değer vermemekle birlikte çevre duyarlılığını ekolojik bir pazar olarak görürler.

Biz Nasıl Tespit Edebiliriz?

1. Yanıltıcı İddialar ve Belli Belirsiz İfadeler

Bir ürünün içerisindeki maddelerin hepsinin “doğal”, “organik” ya da “çevre dostu” olarak nitelenebilmesi imkansızken, ürünün tamamının bu şekilde etiketlenmesi “yeşil aklama” kategorisine giriyor.

2. Doğa Resimleri ve Moda Sözcükler

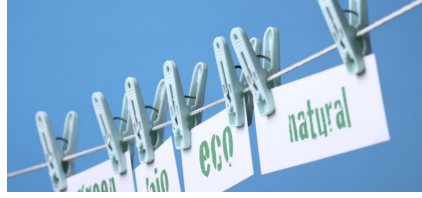
“Eko”, “sürdürülebilir” ya da “yeşil” gibi moda sözcükler, şirketler tarafından daha yeşil görünmek için kullanılıyor ancak nadiren bilimsel standartlara uyumlu oluyor. HDS Group’a ait Amazing Cleaners’ın bir internet sitesi, Temmuz 2016’da “yüzde 100 çevre dostu” olduğu iddiasıyla yayın yapıyordu. Ancak gelen bir şikayetten sonra ifadenin herhangi bir kanıt ya da açıklamaya dayanmadığı ortaya çıktı.

3. Bilgi saklama

Moda markaları, giysilerinin büyük bir bölümü çevreye zarar verirken, “sürdürülebilir” kumaşlardan yapılmış kıyafetlerini öne çıkarabiliyor. Bir marka, çevre dostu olduğunu iddia ederken tedarik zincirindeki salımları dahil

etmiyor olabilir. Yurt dışında üretim yaptıran moda markalarının, bu fabrikalarda kömürden elde edilen enerji kullanılmasını hesaba katmaması buna örnek verilebilir.

4. Karbon Dengeleme Konusuna Dikkat Edin

Karbon dengeleme, açığa çıkan sera gazı salımlarının yine eşdeğer bir seragazı tasarrufu ile karşılanmasıdır. Karbon piyasaları, sera gazı azaltımı karşılığında elde edilen karbon kredilerinin diğer anlamı ile karbon sertifikalarının alınıp satıldığı piyasayı ifade etmektedir.

Bir kampanya grubunda (Positive Money) kıdemli ekonomist olan David Barnes, karbon dengelemenin en popüler yeşil aklama biçimi olduğunu söylüyor. Barnes, “Üstü kapalı bu yolsuzluk, firmaların salım hedeflerini tutturduğunu iddia etmelerine izin verirken, bir yandan da atmosfere sürekli salım yapmaya devam etmelerini sağlar” diyor ve ekliyor: “Karbon dengelemenin tek amacı, bu şirketlerin herhangi bir yaptırım olmadan salım yap-

maya devam etmesi ve hükümetlerin hedeflerini gerçekleştirdiklerini iddia etmelerine izin vermesi”.

5. Ürün ve Ambalajı Geri Dönüştürülebilir mi?

Bazı plastik ürünlerdeki “geri dönüştürülebilir” etiketi, aslında geri dönüştürülmesi o kadar kolay olmayan ürünler için kullanılabilir. 2018’de McDonald’s, restoranlarında tek kullanımlık plastik pipetler yerine kağıt pipetlere geçiş yapacağını duyurmuştu. Ancak bir sonraki sene, pipetlerinin aslında geri dönüştürülebilir olmadığı ortaya çıkınca greenwashing ile suçlandı.

6.Şeffaflığa dikkat edin.

Bazı şirketler çevre için faydalı ürünleri pazarlarken, diğer ürünlerinin çevresel etkisi konusunda bilgi saklayabiliyorlar.

Uzmanlar, eğer bir ürün, marka ya da hizmetin çevresel etkisi hakkında bilgiye ulaşmakta zorlanıyorsanız bunu bir uyarı işareti olarak alın diyorlar. Saklayacak bir şeyi olan ya da anlatacak iyi bir şeyi olmayan şirketler, genellikle tüketicilerin çevre konusunda kayıtlarına ulaşmalarını zorlaştırırlar.

KARBON BAZLI SİSTEMDEN YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARINA GEÇİLEBİLİR Mİ?

Öykü Dönmez

Doğadan sürekli ya da tekrarlamalı olarak ulaşılan kaynaklardan elde edilen yenilenebilir enerji, giderek daha da popülerite kazanıyor. Fossil enerji kaynaklarının tersine zamanla tükenmemeleri, büyük ölçüde karbon bazlı sistemden oluşan modern toplumun yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yapıp yapamayacağı sorusunu gündeme getiriyor. Bu konu kapsamında yapılan araştırmalar ise en umut verici yenilenebilir enerji türlerini, bunların getirdiği yaşam tarzı ve değişiklikleri gözler önüne seriyor.

Çevre dostu bu enerji, birçok dala ayrılıyor. Bunların en başında ise hepimizin daha önce uygulamalarına şahit olduğu güneş enerjisi var. Güneşten direkt ya da dolaylı olarak elde edilen bu enerjiyi güneş mimarisinde, güneş panelleri, kurutma ve sıcak su sağlanması gibi pek çok alanda görüyoruz. Bu durumda en çok gelecek vadeden yenilenebilir enerji kaynaklarından birinin de güneş enerjisi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Rüzgar alan coğrafi bölgelerde havanın kinetik enerjisini elektrik enerjisine çeviren türbinler ile elde edilen rüzgar enerjisi, dünyanın ilk ulaşımından beri varlığını sürdürür. Kömür, doğal gaz gibi yakıtlarla elektrik üretmenin git-tikçe daha maliyetli olması, kaynakların azalması, rüzgar yoluyla enerji üretmek gibi bir seçeneğin varlığını daha önemli kılıyor. Elektrğin bugün olduğu gibi gelecekte de önemli bir ihtiyaç olacağını göz önünde bulundurursak, gelecekte elektrik üretimi konusunda rüzgar türbinlerine tam geçiş yapabiliriz.

Jeotermal kaynakların yoğunlukta olduğu bölgelerde elde edilen jeotermal enerji; ısıtma, soğutma, elektrik üretimi, mineral üretimi gibi farklı uygulama alanlarına sahip. Sadece ülkemiz için değil tüm dünya için öneme sahip olan bu enerji türü yenilenebilir, sürekli ve bitmeyecek olan bir enerji kaynağı olması açısından önemlidir. Bu yüzden dünyada da birçok ülke ve Türkiye tarafından kullanılmaktadır.

Sanayileşme ve aynı oranda artan insanların daha lüks bir hayat sürme istekleri aşırı enerji tüketimi

mine yol açmıştır. Güncel olarak hala enerji ihtiyacının büyük çoğunluğu kömür, petrol, doğal gaz gibi yakıtlarla sağlanmaktadır. Bu tür yenilenemez enerji kaynaklarının yakın gelecekte tükenme olasılığı ve kullanımının artışıyla gelen çevre kirliliği, her geçen gün dünyayı daha da yok etmektedir.

“Fossil yakıtların yanması sonucu CO2, NOx ve SOx emisyonları önemli değerlere ulaşmıştır. Özellikle CO2’in neden olduğu sera etkisi sonucu dünya sıcaklığındaki artışın önümüzdeki 40 yıl içinde 1.5°C ila 4.5°C arasında olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca SOx atmosferik olaylarla asit yağmuru olarak yeryüzüne geri dönerek ekolojik dengeleri tümüyle etkilemektedir.”

Bu durum, enerji tasarrufu konusunda ciddi önlemler alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Enerji tüketimi sorununun çözüme

kavuşması için yenilenebilir enerji kaynaklarının araştırılması ve kullanımı hayati önem taşımaktadır.

TARİH

77 YILLIK ACI-MIZ: TATAR SÜRGÜNÜ

Furkan Pilavcılar

Sürgünlükte şeit etilgen Qırım Tatarları için...

Bu ayki yazımızda, Kırım Tatarlarının 18 Mayıs 1944'te ana vatanlarından sürgün edilmesini işleyeceğiz. 2. Dünya Savaşı sırasında Sovyet Rusya'nın, Kırım Türklerinin Almanya'ya destek verdiğini iddia etmesiyle bu üzücü olay yaşanmıştır. Böylece, gerçek amaçlarını, Kırım'ı tamamen temizlemek, bir baha-neyle gizlemişlerdir. Sözümüzü fazla uzatmadan yazımıza başlayalım.

Kırım Tatarları

Karadeniz'in kuzeyindeki Kırım Yarımadası'nı yurt edinen, Altın Ordu Devleti zamanından beri bu yerde yaşayan ve Kıpçak boyundan gelen Türk halkıdır. 15. Yüzyılda Kırım Hanlığı'nı kurmuşlardır ve Fatih Sultan Mehmet'in burayı fethetmesiyle Osmanlı'ya bağlanmışlardır. Günümüzde Kırım'daki sayıları fazla olmasa da Dobruca ve Türkiye'de çok Kırım Tatarı yaşamaktadır. Ayrıca, sürgünle beraber Özbekistan, Kazakistan gibi Türk devletlerine gidenler de vardır. Ukrayna yönetimi Kırım Türklerinin haklarına önem verse de Rusya'nın 2014'te burayı ilhak etmesiyle bir karışıklık ortaya çıkmıştır. Halen, Kırım'ın kime ait olduğu tartışılmaktadır.

Sürgün

18 Mayıs 1944'te, Stalin'in emri altındaki Sovyet gizli polisi toplamda 193.865 Kırım Tatar'ını sürgün etti. Bahaneleri. Kırım Türklerinin Almanya'ya yardım etmesi olan Sovyet Rusya, 30.000 insanı katletti. Toplam nüfusun yaklaşık %46'sı bu zaman içerisinde hayatını kaybetti. Kimisi açlık ve susuzluğa dayanamadı, kimisi çeşitli hastalıklara yakalandı. Rusya, dünya basınına bu soykırımın her ne kadar ülke toprakları içindeki bir nüfus transferi gibi göstermeye çalışsa da binlerce insanın ölmesinden sorumludur.[1] [2]

Sürgünün Nedenleri

Sovyet Rusya'nın amacı, Kırım'ı Türklerden temizlemek ve burayı tamamen kendilerine ait bir toprak yapmaktı. Kırım Tatarlarının Sovyet halkını imha edeceğini, vatana ihanet ettiklerini ve Almanya'ya destek verdiklerini iddia ettiler. Bazı Kırım Tatarları, korumak için Alman güçlerine katılmıştı. Lakin erkeklerin %15'i Rus ordusunda görevlendirilmişti. Sonuç olarak, kendi ordusundaki Kırım Tatarlarını yok saydı ve Almanya'ya destek verenleri bahane ederek soydaşlarımızı katletti.

Sürgün Sonrası

Halkın yaklaşık %46'sı açlık ve hastalıklardan dolayı öldü. İlk yılda ölenlerin yarısı 16 yaş altı çocuklardan oluşuyordu. Özbekistan'da askerlerle korunan, etrafı çitlerle sarılı olan kamplarda yaşamaya mecbur bırakıldılar. Oranın halkında 'vatan haini' gibi tanıtıldılar. 1989 yılında bazı Kırım Tatarları ana vatanlarına dönebilseler de Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhak etmesiyle bazıları farklı ülkelere gitti. [3]

Sonuç

Bütün dünyanın gözü önünde yaşanan bu soykırımı unutmamalıyız. 'Sürgün' kelimesi, yaşanan acıları tarif edemez. Binlerce insan, göz göre göre katledilmiştir. Sürgüne zorlanan, soykırıma uğrayan Kırım Türklerinin torunları günümüzde de ana vatanları için faydalı işler yapmaya çalışmaktadır. Bizler de soydaşlarımız için elimizden geleni yapmalı, İsmail Gaspiralı'nın emanetini korumalıyız.

ULU ÖNDER MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

İlayda Karul

Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk hastalık belirtileri 1937 yılında ortaya çıkmaya başladı. 1938 yılı başlarında Yalova'da bulunduğu sırada, ciddi olarak hastalandı. Hatay sorununun gündemde olması Atatürk'ü yormaktaydı. Hasta olmasına rağmen, Mersin ve Adana'ya geziye çıktı. Kızgın güneş altında askerî birliklerimizi teftiş edip tatbikat yaptıran Atatürk, çok yorgun düştü. Güney seyahati hastalığının artmasına sebep oldu. İlk başta iş-tahsızlık ve halsizlik hissetmeye başladı. Vücudunun çeşitli yerlerinde kaşıntılar meydana geliyor ve fazlaca burun kanaması yaşıyordu. Bu kaşıntıların Çankaya Köşkü'ndeki karıncalardan meydana geldiği öne sürüldü ve köşk ilaçlamaya alındı. Atatürk ise özel bir kür tedavisi için Yalova Termal'e gönderildi. Termal Otel'de, 22 Ocak 1938 günü Atatürk'ü muayene eden Dr. Nihat Reşat Belger, karaciğer rahatsızlığından kuşkulandı ve Atatürk'e siroz teşhisi koydu. Deniz havası iyi geldiği için Savarona yanında bir süre dinlendi. Bu durumda bile ülke sorunlarıyla ilgilenmeye devam etti. İstanbul'a gelen Romanya Kralı ile görüştü. Bakanlar Kurulu toplantısına başkanlık etti. Termal Otel'deki tedavisine bir süre daha devam etti, ancak doktorların bütün itirazlarına rağmen 1 Şubat 1938'de tedaviyi yarıda bırakarak Bursa'ya hareket etti.

Atatürk'ün sağlık durumunun ciddiyet göstermesi hükümeti de telaşlandırdı ve Başbakan Celâl Bayar, Avrupa'dan hekim getirilmesini önerdi. Atatürk o gün-

lerdeki Hatay Sorunu yüzünden hastalığının dışarıda duyulmasının iyi olmayacağını düşündüğünü belirterek bunu reddetti ancak Türk doktorların kapsamlı bir muayene yapmasını kabul etti. 6 Mart 1938 günü beş doktor Çankaya Köşkü'nde Atatürk'e bir konsültasyon yaptılar ve siroz hastalığı teşhisini yinelediler. Atatürk'ün kesinlikle alkol almaması gerektiğini söyleyerek yoğun çalışma temposunu da biraz düşürmesini istediler. Atatürk bu önerilere olumlu yanıt verdi. Bu muayeneden bir süre sonra Başbakan Celâl Bayar'ın tavsiyesi üzerine Paris Tıp Fakültesinden Prof. Dr. Noel Fiessinger Ankara'ya davet edildi. Noel Fiessinger Atatürk'ü muayene etti ve diğer doktorların teşhis ve tavsiyeleri-

le örtüşen bir tanı ve tedavi ortaya koydu.

Atatürk, tüm dünyaya sağlıklı olduğunu göstermek isteyerek 19 Mayıs 1938 günü Stadyumu'nda halkın karşısına çıktı. Bu, Ankara-lıların karşısına son kez çıkışı oldu. Kutlamalar çok parlak geçti, o günün anısına Ankara Stadyumu'nun adı 19 Mayıs Stadyumu olarak değiştirildi. Atatürk aynı gün törenden sonra, Hatay sorunu ile ilgili olarak Mersin'e hareket etti ve daha sonra Adana'ya geçti. Bu seyahat Atatürk'ün hastalığını iyiden iyiye artırmıştı. Atatürk 26 Mayıs 1938 günü son defa Ankara'dan ayrıldı, İstanbul'a hareket etti. 4 Temmuz 1938'de Hatay Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi Atatürk'ü çok sevindirip moralini düzeltti.

Temmuz sonlarına kadar Savarona'da kalan Atatürk'ün hastalığı ağırlaşınca Dolmabahçe Sarayı'na nakledildi. Fakat hastalığı durmadan ilerliyordu. Onun hastalığını duyan Türk halkı, sağlığıyla ilgili haberleri heyecanla takip ediyor, bütün kalbiyle iyileşmesini diliyordu. Hastalığının ciddiyetini kavrayarak 5 Eylül 1938'de vasiyetini yazıp servetinin büyük bir kısmını Türk Tarih ve Türk Dil Kurumlarına bağışladı aynı zamanda kız kardeşine, manevi çocuklarına ve İsmet İnönü'nün çocuklarına da para yardımı yapılmasını söyledi. Ekim ayı ortalarında durumu düzelir gibi oldu fakat 16 Ekim 1938 günü öğleden sonra ağır bir komaya girdi. Atatürk girdiği komadan 21 Ekim günü çıktı. Çok istemesine rağmen sağlık durumu elvermediği için 29 Ekim 1938 günü Ankara'da cumhuriyetin on beşinci yıldönümü kutlamalarına katılamadı. 9 Kasım günü ve gecesi bu ağır koma devam etti. Atatürk, 10 Kasım 1938 Perşembe sabahı saat 9'u 5 geçte, İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini yumdu. Geçici olarak Ankara Etnografya Müzesi'ne konulan naaşı, 10 Kasım 1953'te kendisi için inşa edilmiş anıt mezar olan Anıtkabir'e nakle-dildi[1][2][3].

SANAT

BAHAR AYINI BALESİ

Efe Aydın

Sahip olduğu müzik bakımından klasik müzik, içerdği koreografilerle de bale tarihinde devrimsel bir niteliğe sahip olan Bahar Ayini - orijinal ismiyle “Le Sacre du printemps”- devrim özelliği taşımaya karşın arkasında barındırdığı onca kargaşa nedeniyle magazinsel bir yöne de sahip olmuştur.

Dilerseniz konumuza bu orkestral eserin bestecisi Igor Stravinsky’yi tanımakla başlayalım. Igor Fyodorovich Stravinsky 17 Haziran 1882 tarihinde Rusya’da dünyaya gelmiştir ve kendisinin ayrıca Amerikan ve Fransız vatandaşlıkları da vardır. Eserin orijinal isminin Fransızca oluşunun sebebi de budur. Igor, aslında müzik değil hukuk dalında eğitim almıştır. Müziğe olan yeteneğinin erken yaşlarında keşfedilmesine rağmen ailesinin isteğiyle hukuk okumuştur ve okulunun en başarılı öğrencilerinden biri olmuştur. Hukuk eğitimi sonrası müzik eğitimini okula giderek almak yerine o zamanların başarılı ve tanınan bir Rus bestecisi olan Nikolai Rimsky-Korsakov’dan almayı tercih etti.

Stravinsky’nin balede ünlü olmasını sağlayan onun müzikal zekâsı dışında “Ballets Russes” şirketi sahibi Sergei Diaghilev’in Stravinsky’nin “Scherzo Fantastique” isimli eserinden etkilenip bunun üstüne ondan bale için bir orkestral eser bestelemesini istemesiydi. Bu isteği üzerine Stravinsky Ateş Kuşu adlı ilk balesini (1910) ve Petruşka’yı (1911) besteledi. Bu iki eser Rus halk ezgi ve melodilerini barındırdığı için büyük beğeni toplamıştı. 1910-1914 yılları arasında Paris’teki bale siparişlerinin çok olmasından dolayı Rusya’da fazla kalamadı ve 1. Dünya Savaşı sonrası Fransa’ya yerleşti. Bundan dolayı Bahar Ayini balesinin prömiyeri-

ni burada yaptı. Bahar Ayini balesinin arkasında büyük isimler vardı. Balenin koreografisini yani asıl tartışma konusunu oluşturan kişi aynı zamanda bir dansçı olan Vaslav Nijinsky idi. Balenin dizaynını, sahne resimlerini tasarlayan kişi ise Nicholas Roerich’ti. Ekonomik işlerden sorumlu kişi yine bale şirketi sahibi Diaghilev’di.

Bale, temelde 2 kısımdan oluşuyordu. İlk kısım “L ‘Adoration de la Terre” ve ikinci kısım “Le Sacrifice” olmak üzere. Stravinsky, o sıralar Pagan ritüellerine merak salmıştı ve balesinin temasını buna uygun olacak şekilde hazırlamıştı. Sonuç olarak balenin esas konusu Pagan mitleriydi.

Balenin prömiyeri 29 Mayıs 1913 tarihinde Paris’in henüz nisan ayında açılmış salonu Théâtre des Champs-Élysées’de idi. Ayrıca Stravinsky, balenin prömiyerine iki Fransız besteci (Maurice Ravel ve Claude Debussy) daha davet etmişti. Bale, doğayı andıran ahenk- li bir folk temasıyla açılmıştı. Flütlerin sesleri kuşların ötüşünü andıran cinstendi. Nefesli sazların başlangıçtaki sakin uyumu birkaç dakika sonrasında yerini dissonant bir kargaşaya bıraktı. Daha ilk birkaç dakikadan müziğin uyumsuz ve tahmin edilemez oluşu beliydi. İkinci bölüm sert ve yüzlerce kez tekrar eden bir akorla başladı. Bu akor o kadar ahenksiz ve rahatsız ediciydi ki baleden aylar öncesinde bu eseri ilk kez

Stravinsky’dan dinleyen Diaghilev bu akorun daha kaç defa tekrar edeceğini sormuştu. Aldığı cevap ise: “Sonuna kadar, sevgili Sergei.” olmuştu. Bu sert akorun yanı sıra buna eşlik eden koreografi de çok primitif ve sertti. Baletlerin ve balerinlerin kıyafetleri bile sanki yüzyıllar öncesinde yaşamış olan bir halkın giyineceği cinstendi. Ritimle eş zamanlı sertçe yere basan baletler cidden müziğin seyircilerin beklediği gibi zarif ve narin olmadığını habercisiydi. Daha bu andan itibaren seyircilerin bir kısmı isyan etmeye başlamışlardı. Çünkü onlar Tchaikovsky’nin baleleri gibi süslü şeyler bekliyorlardı. Fakat bohem seyircileri, diğerlerinin aksine bu eseri büyük bir hayranlıkla izliyordu. Baleyi izleyen aristokrat züppeler, böylele dalga geçip kendi aralarında gülüşüyorlardı. Orkestra, bu kargaşanın altında boğuldu. Ciddi anlamda bir isyan vardı ve bu isyan seyircilerin arasında bir kavgaya dönüşmüştü. Diaghilev bu rezaleti gizlemek için salonun ışıklarını açıp kapatıyordu. Amacı orkestra şefinin bu eseri gecenin sonuna kadar çaldırmasını sağlamaktır.

Balenin ilk kısmının sonlarına doğru seyirciler daha da delirmişti gerek

sahneye gerekse kendilerine bir şeyler fırlatıyorlardı. Müzik daha korkunç bir hâle gelmişti. Bu müziği ilk defa duyan biri için enstrümanların rastgele karışık bir şeyler çalması gibiydi. Ve artık salonun güvenlikleri bu kavganın daha da büyümemesi için tutuklama işlemlerine başlamıştı. Kavgaya sebebiyet olan çoğu seyirci apar topar salon dışına götürülmüştü. Hatta iki kavga grubu kendi aralarındaki düelloyu sabah devam ettirmek için kendi aralarında anlaşmışlardı. İşler bu noktadan itibaren biraz daha sakinleşmişti. En azından seyirciler açısından.

Balenin ikinci kısmı, tamamen korku ve kaygı duygularını içeriyordu. Müzik tıpkı bir korku filminden alınmış gibiydi. İlk kısım daha çok doğa ve paganizm kültürü ile ilgiliyken ikinci kısım seçilen bir genç kız kurbana yapılan ritüellerle ilgiliydi. Stravinsky’nin bu denli zor bir temayı seyirciye kolayca yansıtabilmesinin sebebi yoğun olarak kullandığı perküsyon kısmıydı. Timpani enstrümanı daha birkaç yıl öncesinde orkestrada neredeyse söz sahibi bile değildi fakat Stravinsky sadece timpaniyi kullanmakla kalmayıp bas davul gibi

zamanına göre kullanımı enteresan ve yeni olan enstrümanlara yer vermişti.

Balenin son bölümü genç kurbanın dansını anlatıyordu, ölümcül bir dans. Ölümcül olmasının sebebi kurbanı candandıran balerinin eserin sonuna kadar durmadan dans etmesinin gerekmesiydi ve tahmin edilebileceği gibi eserin sonunda ölüyordu. Müzik karışık ve aniydi. Stravinsky orkestrasına milyonlarca armoni olanağına sahip olma gözüyle değil, dev bir perküsyon aleti olarak bakıyordu. Kısacası armoni değil, ritim yapıyordu. Eserin sadece bu kısmı, 6 farklı zaman işaretine sahip ve bu zaman işaretleri 4/4 ve 2/4 gibi alınması kolay zaman işaretleri değildi. 3/16 ve 2/8 gibi yaygın olmayan işaretlerdi. Eserin en sonunda genç kurban dans etmekten yorulmuştu ve ölüme yaklaşıyordu, ölmeden önceki son kalp atışları timpani tarafından seslendirildi ve kurban yere yığıldı. Eserin son akoru ise İngilizcede ölüm anlamına gelen DEAD kelimesiydi. (Notaların harflendirilmiş diline göre D re notasına, E mi notasına ve A La notasına karşılık gelir)

Bale bittikten sonraki eleştiriler Bahar Ayini’ni yerden yere vurmuştu, zarafet ve asaletten uzak ilkel ve barbar bir pagan ritüeli olarak nitelendirilmişti. Bu negatif eleştirilere karşı Diaghilev baleyi Paris’te beş kez daha sergilemeyi başardı fakat bu performanslar sonrasında da eleştiriler benzer niteliktedir. Bunun sonrasında bale Londra’da da sahnelenir ancak eleştiriler yine olumsuzdur. Tüm bunlar üzerine Bahar Ayini yaklaşık on yıl sergilenmez.

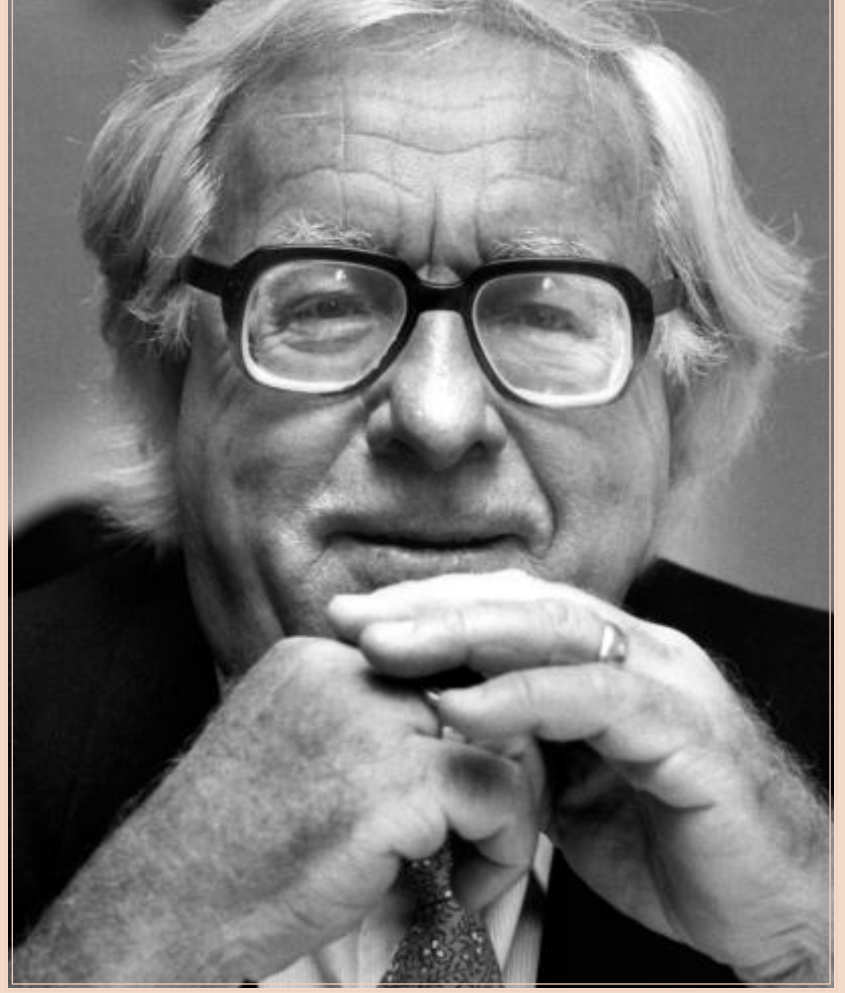
Sonrasında Stravinsky eserinin bazı bölümlerini düzenleyip konser müziği olarak yeniden sunar. Müzik sahnesiz olarak önce Moskova’da sonrasında Paris’de ilgi görmeye başlar ve 1960’larda ise müzisyenlere ve eleştirmenlere göre 20. yüzyılın en büyük müzik eseri olarak anılır.

FAHRENHEIT 451

İbrahim Yıldırım

“İtfaiye teşkilatını aradım. 'Beni itfaiye şefine bağlayın.' dedim. Buranın itfaiye şefine ulaştım ve 'Kitap kağıdı kaç derecede tutuşup yanar?' diye sordum. 'Bir saniye, hemen geliyorum.' dedi. Geldi ve, '451 Fahrenheit.' dedi.”.

Ray Bradbury, 20. yüzyıldaki fantastik edebiyatın, korkunun ve bilim-

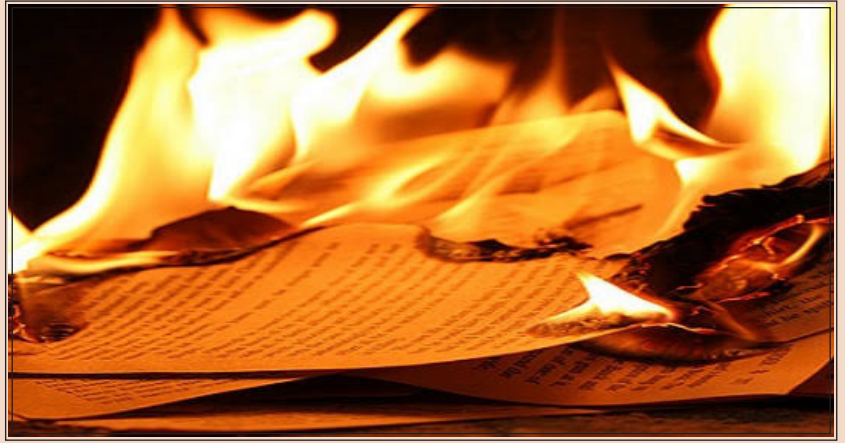
kararlarımızı değiştirdi. Yaşadığımız, yaşayabileceğimiz olaylardan ders çıkarmamızı sağladı. Bazıları da yaşamayacağımız olaylardan...

Montag, işini seven bir itfaiyeciydi. Onun işi neydi? Bildiğimiz itfaiyeci, yangınları söndürür. Bradbury’nin dünyasında onlar, yangın çıkarmakla görevliydi. Kitapları yakmakla. Faydasız ve kafa karıştırıcı nesneler olarak görülüyor, ele geçirildiği anda yakılıyordu. İnsanları boş yere meşgul eden edebi eserlerin, sadece birkaç cümlelik özetlerini okumanın kafi olduğu düşünülüyordu. Sahip oldukları teknolojiyi bu amaç için kullanıyorlar. "Böcek" isimli araçlarıyla, kitapları olan insanları, zevk uğruna öldürüyorlardı. Montag ise böyle bir dönemde yaşayan, buna karşın kitap

okumaktan zevk alan biriydi.

Neil Gaiman, "Spekülatif kurguyu mümkün kılan üç ifadeden biri 'Bu böyle sürerse...' sorusudur." diye bahseder önsözünde. Bu eser bir spekülatif kurgudur. Bir "Bu böyle sürerse..." öyküsüdür. Bradbury bizim geçmişimiz olan, kendi şimdiki zamanı hakkında yazmış. Bu bir uyarı mıydı? Evet. O bizi uyarıyordu, bazıları çok bariz, bazılarını ise yarım yüzyıl geçtikten sonra bile anlamak zor. Kim bilir, belki de kurgu değil, yaşayamayacağımız bir olay değildir.

Kitabın türüne korku desem değil ama insanı ürkütmüyor değil. Türüne dram desem değil ama üzüyor. Ana karakterimiz bir itfaiyeci olmasına karşın, sistemin kurbanı olmamış. Sanırım biraz aykırı biri. Ya da hayır.

O sadece sıradan bir birey. Üst sınıfın emirleriyle veya çoğunluğun fikirleriyle değil, kendi doğrularıya hareket eden bir birey. Onunla tanıştığım için memnunum. Diğer yandan kitabın kurgusunu çok beğendim fakat anlamakta zorlandığım, yazarın yalınlıktan uzaklaştığı noktalar da vardı. Bu da bana yazarın duygusal açıdan dürüst olmadığını düşündürdü..

Çok bariz bir dönem romanı olsa da, oldukça taraflı bu romanın farklı dönemlere hitap etme gibi ironik bir yeteneği olduğunu da eklemek istiyorum. Bu kitap kökenleri açısından Soğuk Savaş Dönemi'ne ait, ama 60'ların birtakım yönlerini de öngörmüş. Ayriyeten günümüzde de güncelliğini yitirmemiştir.

SANAT

“MUHTEMELLEN ROCK MÜZİK TARİHİNİN EN İYİ ÇALGICISI JİMİ HENDRIX

Müzik Kulübü/Utku Malkoçoğlu

Gelmiş geçmiş en ilham verici gitaristlerden bahsedilirken akla gelen ilk isimlerden birinin Jimi Hendrix olduğu bir gerçek ve Hendrix hayranlarının listesi Freddie Mercury, David Bowie, Eric Clapton, Dave Grohl, Steve Vai gibi isimlerle dolup taşarken bu gerçeği de inkar etmek olanaksız. Blues, jazz, rock ve soul gibi türlerin geleneklerini birleştiren Amerikan gitarist, ana akım müziğin gidişatına etkisini hissettirerek özellikle rock müzik tarihinde önemli bir yer edindi. İkonik tarzıyla (giyimi-kuşamı, sağlam gitarı tellerinin sırasını değiştirerek solak olarak çalması...) ve müziğiyle ise bu tarza ilgisi olmayanların bile dikkatini çekmesiyle hafızalarına kazınması bunca yıl sonra bile kaçınılmaz oldu. Bu ikonik görünüşüyle de beyaz hippiler ile siyahi dev-

rimcilerin kaygıları arasında köprü görevi görmüştür. Artık kim olduğu hakkında bir miktar fikre sahip olduğunuza göre, bu üne nasıl kavuştuğunun serüvenine geçebiliriz.

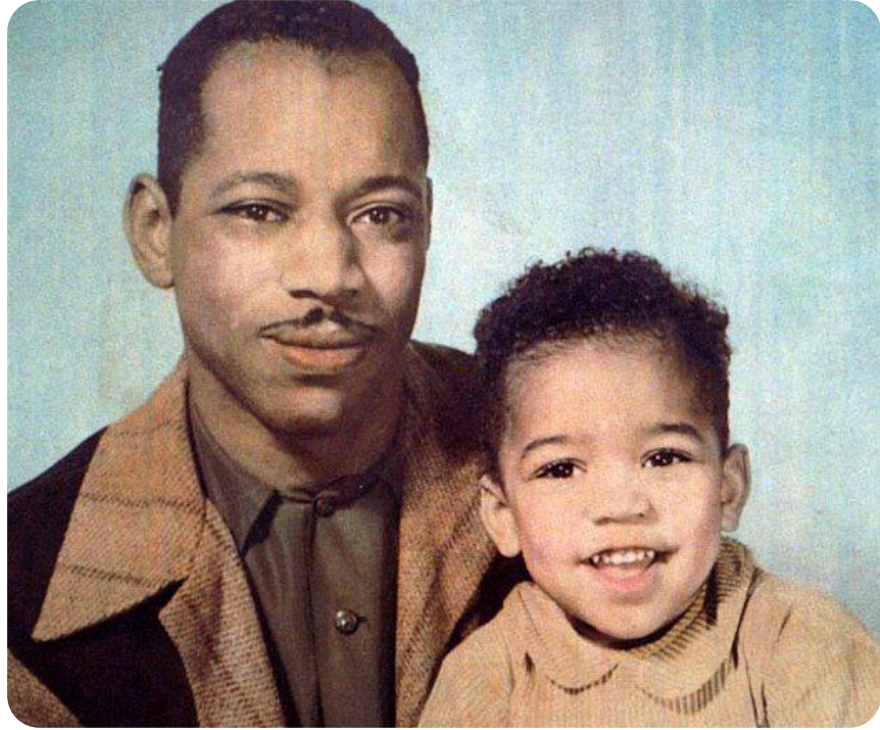
Babası Al, 1941’de Seattle’a taşınmasından sonra annesi Lucille ile bir dansa tanıştı. 1942’de ise evlendiler. Al, düğünden üç gün sonra 2. Dünya Savaşı için askere çağrıldı. Daha sonra, 27 Kasım 1942’de ise ilerleyen zamanların gelmiş geçmiş en iyi gitaristlerden biri olacak Johnny Allen Hendrix (sonradan ismi Jimi Hendrix halini almakta) dünyaya geldi. Johnny Allen, Lucille’in beş çocuğundan ilkiydi. Sonrasında, Johnny’nin ismi ebeveynleri tarafından, babası James Allen “Al” Hendrix ve amcası Leon Marshall şerefine James Marshall Hendrix olarak 1946’da değiştirildi.

Hendrix’in doğduğu sıralar Alabama’da bulunan babası Al’a çocuk doğumu sebebiyle verilen sıra izni verilmedi, üstüne birlik komutanı tarafından küçük çocuğunu görmek amacıyla kaçmaması için de askeri hapishaneye kapatıldı. İki ay boyunca duruşma olmadan hapisteye kalan Al, askeri cezaevindeyken oğlunun doğumunu bildiren bir telgraf aldı. Küçük Hendrix’in babasının yanlarında olmadığı üç senelik süreçte diğer aile bireyleri ve aile dostları, özellikle Lucille’in kız kardeşi Delores Hall ve arkadaşı Dorothy Harding, ona baktılar. Al, ordudan onurlu terhis ile ayrıldıktan iki ay sonra, Lucille’i bulamadan, küçük Hendrix’e bakmış ve evlat edinmeye çalışmış aile dostlarının evine gitti. Bu, oğlunu ilk görüşüydü.

Yeniden Lucille ile birlikte olmayı başaran Al’ın kalıcı bir iş bulma sorununu yüzünden aileyi maddi açıdan zor bir duruma sokmuştu. İkisinin de alkol sorunları vardı ve bazen alkolün etkisindeyken kavga ederlerdi. Evdeki şiddet, bazen küçük Hendrix’in kabuğuna çekilmesine ve evdeki bir dolaba saklanmasına sebep oluyordu.

Erkek kardeşi Leon ile epey yakındı fakat Leon’un sürekli koruyucu ailelere gidip gelmesinden dolayı bilmek bilmeyen bir ayrı düşme tehdidi mevcuttu. Leon’un yanında yine koruyucu ailelere verilmiş veya evlat edindirilmiş üç kardeşi daha vardı: Joseph, Kathy ve Pamela. Ailecek sürekli bir taşınma halindeydiler. Seattle civarındaki ucuz oteller ve apartmanlarda gezip durdular. Akrabaları, bazen büyükanesinde kalması için Vancouver’a götürülürdi. Utangaç ve hassas bir çocuk olarak hayat tecrübelerinden epey etkilendi.

17 Aralık 1951’de, küçük Hendrix henüz dokuz yaşındayken, ebeveynleri boşandı. O ve Leon’un velayeti babasına verildi. Müzik enstrümanlarına ilgisi ilkokul zamanlarına kadar uzanıyor Hendrix’in. Horace Mann İlköğretim Okulunda okurken Jimmy’nin (o zamanlar öyle sesleniliyordu ona) bir süpürgeyi aynı gitarmış gibi çalması okulun sosyal hizmet uzmanının dikkatini çekti. Jimmy’nin süpürgeye bir sene boyunca adeta bir “güvenli eşya” olarak yapışması sonunda bu çocuğu gitarsız bırakmanın psikolojik

hasara neden olabileceğinde ısrarcı olarak imkanı iyi olmayan çocuklar için ödenek istediği bir mektup yazdı. Fakat ne mektup amacına ulaştı, ne de Al oğluna bir gitar almayı kabul etti.

1957’de bir ek iş yaparak babasına yardımcı olurken yaşlı bir kadının evinden çıkardığı çöplerin arasından bir ukulele buldu. Kadın, Jimmy’e tek teli olan bu ukulelenin onun olabileceğini söyledi. Böylelikle küçük Hendrix, ilk gerçek enstrümanına sahip oldu. Kendi başına kulaktan çıkararak Elvis Presley şarkıları (özellikle Hound Dog) çalmaya çalıştı.

Annesi Lucille, 33 yaşında siroza yakalandı ve 2 Şubat 1958’de, Jimmy daha 15 yaşındayken, dünyaya gözlerini yumdu. Babaları Al; Leon ve Jimmy’i annelerinin cenazesine götürmeyi reddedip bunun yerine birkaç bardak viski içirip kendince “erkeklerin kayıpla nasıl başa çıkması gerektiğini” öğretti.

Hendrix, 1958’de Washington Ortaokulunu bitirip Garfield Lisesine başladı fakat sonrasında bu okulu bitirmeden ayrıldı. 1958’in ortalarında, 15 yaşında yani, ilk akustik gitarını 5\$’a (2020 yılındaki 45\$ ile eşdeğer) aldı. Her gün saatlerce gitar çaldı. Kendi kendine diğer daha tecrübeli gitaristleri izleyerek ve Muddy Waters, B.B. King, Howlin’ Wolf, Robert Johnson gibi blues sanatçıların dinleyerek gitar çalmayı öğrendi. Hendrix’in çalmayı öğren-

diği ilk parça “Peter Gunn” isimli bir televizyon dizisinin kendi adına sahip olan tema müziği idi. Akustik gitarını aldıktan bir süre sonra ise ilk grubu olan the Velvetones’u kurdu fakat bir sorun vardı, bir elektro gitar olmadan sesi grubun arasında kayboluyordu. İşte o an bir elektro gitara ihtiyacı olduğunu anladı. Bir süre sonra, 1959 ortalarında, babası acıyıp ona beyaz renkli bir Supro Ozark aldı, bu da onun ilk elektro gitarı oldu.

Hendrix henüz 19 olmadan iki kere çalıntı araba sürerken yakalandı. Ona iki seçenek sunuldu: Ya hapse gidecekti ya da askere. Asker gitmeyi seçti. 8 haftalık eğitimin ardından paraşütçü birliğine katıldı. Babasına yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: “Burda iki hafta boyunca fiziksel antrenman ve yıpratma dışında bir şey yok, sonra da atlayış okuluna gidiyorsun... cehennem. Seni ölümüne çalıştırıyorlar.” Eve gönderdiği bir sonraki mektubunda da çok ihtiyacı olduğunu belirterek gitmeden önce kız arkadaşına bıraktığı kırmızı Danelectro gitarını istedi. Babası ise, tabii, üzerinde kız arkadaşının ismi olan “Betty Jean” yazan gitarı Hendrix’e gönderdi. Gitarına olan yoğun ilgisi doğal olarak görevini ihmal etmesine sebep oldu. Dolayısıyla akrabalarının kışkırtmasına ve fiziksel tacizine maruz kaldı. Bir keresinde gitarını saklayıp Jimi valvarana kadar vermemişlerdi.

Bir gün, askerlerden biri olan Billy Cox ordu kulübünün önünden geçerken Hendrix’in çalışını duydu. Etkilenmişti, tekniğini başka bir blues sanatçısı olan John Lee Hooker ile Beethoven’in karışımı olarak betimliyordu. Cox, bir yerlerden bir bas gitar ödünç aldı ve beraber çalmaya başladılar. Birkaç hafta içinde başka müzisyenlerle “the Casuals” adında bir grup kurup hafta sonları üs kulüplerinde çalmaya başladılar.

Üstleri tarafından yetersiz ve ilgisiz görülen Hendrix, “ne kadar erken terhis edilirse o kadar iyi” şeklinde düşünülerek 1962’de terhis edildi. 1963’te Cox da terhis edildikten sonra Clarksville, Tennessee’ye taşındılar ve “the King Casuals” adında bir grup kurdular. Bir gün, Seattle’da Butch Snipes’in gitarı dişleriyle çaldığını gördü ve sonra the Casuals’ın ikinci gitaristi Alphonso “Baby Boo” Young’ın da

bunu yaptığını fark edince gölgede kalmamak için o da nasıl yapıldığını öğrendi. Daha sonra şöyle açıkladı: “Dişle çalma fikri bana Tennessee’de geldi. Orada ya dişinle çalardın ya da vurulurdun. Tüm sahnede kırık dişler vardı.”

Kendi grubunda çalmanın yanı sıra çeşitli soul, R&B ve blues müzisyenleri için de çaldı. 1964 ocak ayında, grup liderlerinin kurallarını takip etmekten usandı ve kendi yolunu çizmeyi göze aldı. Harlem’deki Hotel Theresa’ya taşındı ve burda çeşitli insanlarla tanıştı. Katıldığı ve birinci olduğu yarışmalarla da Harlem’de ünlenen Hendrix bir süre çeşitli yerel gruplarla çaldı. Bir süre sonra Ronald Isley, the Isley Brothers’ın alt grubu olan I.B. Specials’ta çalmasını teklif etti, ki Hendrix de buna dünden razıydı.

1964 yılının Mart ayında Hendrix, the Isley Brothers ile iki parçalık bir

tekli olan Testify’yı kaydetti. Haziran ayında çıkan bu kayıt maalesef listelere çıkamadı. Daha sonra ise Don Covay’in “Mercy Mercy” şarkısındaki gitar partiyonlarını çaldı ve bu parça the Billboard Chart’da 35. sıraya kadar ulaştı. Hendrix, 1964 yılının çoğunu the Isley Brothers ile turlayarak geçirdi. Fakat sonra her gece aynı şarkıları çalmaktan sıkılıp gruptan ayrıldı. 1966’da bir performansında the Rolling Stones gitaristi Keith Richards’in kız arkadaşı Linda Keith, Hendrix’in çalışından etkilendi ve bir içki ısmarlamak istedi, arkadaş oldular.

Keith, Hendrix’i the Rolling Stones’un menajeri ve prodüktörüne önerdi fakat müzikal potansiyelini görmeyi başaramayıp reddettiler. Daha sonra, yine Keith tarafından, the Animals’tan ayrılıyor olan ve sanatçılara prodüktörlük, menajerli yapmak isteyen Chas Chandler’a önerildi. Bir gece kulübünde çalışını dinledi, etkilendi. Hendrix’i 1966’da Londra’ya getirip kendisi ve eski the Animals menajeri Michael Jeffrey ile bir kontrakt imzaladılar. Böylelikle “the Jimi Hendrix Experience” grubunun temelleri atılmış oldu. Sonradan katılan üyeler olan Noel Redding (bas gitar) ve Mitch Mitchell (davullar) ile the Jimi Hendrix Experience kurulmuş oldu. Bunların yanında da Chandler’ın ilk işi olan “Jimmy” isminin daha egzotik olan “Jimi” şekline

çevrilmesi vardı tabii.

Bu kadroyla çıkardıkları ilk tekli olan “Hey Joe”, “Stone Free” ile desteklenecek şekilde 16 Aralık 1966’da çıktı. Aynı senenin ve aynı ayın 29. gününde ise Birleşik Krallık listelerinde ise 6. sıraya kadar çıktı. Grubun üçüncü hiti olan “Purple Haze” ise listelerde 11 hafta boyunca kaldı ve yine 6. sıraya kadar çıkmayı başardı.

Bu başarılı teklilerden sonra ilk plak albümleri için materyal birleştirmeye başladılar. 12 Mayıs 1967’de “Are You Experienced” adıyla çıkan albümleri de tam 33 hafta boyunca listelerde kalmayı ve 2. sıraya kadar yükselmeyi başardı. Birinci sıraya geçmesine mani olan albüm ise the Beatles’in “Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band” albümünden başkası değildi elbette.

Grubun çıkardığı diğer iki albüm olan “Axis: Bold as Love” ve “Electric Ladyland” de harika başarılarla imza attilar. Hendrix’in son gününe ve ölümüne dair olan iddialar tartışmalı. Son saatlerine tek tanık olan kişi son gününü de beraber geçirmiş olduğu kız arkadaşı Monika Dannemann’dı. İfadesine göre saat 23.00 civarlarında yemek yiyip bir şişe şarap içmişler. Sonrasında yine aynı gece Dannemann, Hendrix’i 01.45 saatlerinde bir tanıdığın evine arabayla bırakmış, burada yaklaşık bir saat geçirdikten sonra yine aynı yerden saat 03.00 civarında alıp

kendi evine geri götürmüş. Saat sabah 07.00’ye kadar sohbet ettikten sonra uyanmaya gitmişler. Daha sonra Dannemann saat yaklaşık 11.00’de uyanıp Hendrix’i bilinçsiz ve tepkisiz ama nefes alıyor bir halde bulmuş, saat 11.18’de ambulansı aramış. Ambulansla hastaneye kaldırılmış, 18 Eylül saat 12.45’te ise ölümü ilan edilmiştir.

Adli tabip Gavin Thurston’un istediği ölüm sonrası inceleme sonucunda da aşırı doz barbitürat (sakinleştirici, uyku getirme amacıyla kullanılan bir çeşit ilaç) etkisi altındayken kendi kusmuğuyla boğularak öldüğü belli olmuştur. Dannemann, daha sonra ise Hendrix’in şahsının reçeteli Vesparax uyku tabletlerinden 9 tanesini, yani önerilen dozaın 18 katını aldığını açıklamıştır.

Hendrix’in bedeni, Desmond Henley tarafından mumyalanmış. 29 Eylül günü ise Seattle’a uçurular 1 Ekim günü Greenwood Mezarlığı’na, annesinin mezarının lokasyonuna defnedilmiştir. Rock and Roll Hall of Fame’in belirttiği gibi, başlıkta da yer verdiğim “muhtemelen rock müziğin en büyük çalgıcısı”, tüm müzik camiasının hayran ve minnettar olduğu Jimi Hendrix’e 79. doğum gününde tekrardan müziğe ve dünyaya olan tüm katkıları için teşekkür ediyoruz. İyi ki doğdun Hendrix!

SANAT

HOTEL CALIFORNIA’NIN HİKAYESİ

Yağız Efe Düzgün

Ünlü Amerikan rock grubu The Eagles’ın 1976 tarihinde çıkardığı, sadece 3 ayda 1 milyondan fazla satarak Grammy Yılın Şarkısı ödülünü alan, Rolling Stone dergisi tarafından “Tüm Zamanların En İyi 500 Şarkısı” listesinde 49. sırada gösterilen şarkı neredeyse herkes tarafından bilinmektedir. Aynı zamanda şarkının yer aldığı albüm, 2018 yılında Michael Jackson’ın Thriller albümünü geçerek en çok satan albümler listesinde 1. Sıraya yükselmiştir.

Şarkıyı bu kadar meşhur yapan, gitar solosunun yanı sıra grup üyelerinin de deyiimiyle “bir film senaryosu “ gibi olan sözleridir. Bu sözlerin anlamı ve şarkının arkasındaki hikaye yıllardır tartışılmaktadır. Kimilerine göre şarkının hikayesi şöyledir:

“1969 yazında hikâyenin kahramanı olan adam uzun bir seyahate çıkar ve yolu Kaliforniya’dan geçerken dinlenmek için Hotel California’yı bulur. Ufak sevimli bir oteldir. Sıcak bir havası vardır. Bir odaya yerleşir.

Oteldeki ikinci gününde odasının hemen yanındaki odada kalan kızla tanışır. Arkadaş olurlar. Birlikte gezmeye başlarlar. Çok fazla zaman geçmeden birbirlerine âşık olurlar. Ve tatili Hotel California’da birlikte

geçirmeye karar verirler.

Bütün bir yaz hep beraberdirler. Unutamayacakları bir yaz yaşarlar. Yazın bitiminde bir sonraki yaz aynı tarihte burada buluşacaklarına dair sözleşirler. O zamana kadar birbirlerini hiç aramayacaklardır. Tam 1 sene geçmiştir. Adam sözleştikleri gibi 1 sene sonra otelde buluşmak için yola çıkar. Ve sonunda Kaliforniya’ya varır.

Otelin oraya geldiğinde kapkara bir bina bulur. Otel önceki gün yanmıştır. Sevddiği adamla buluşmak için 1 gün önceden otele gelen kız ise gece çıkan yangında ölmüştür.

Kimileri ise şarkının böyle bir hikayesi olmadığını aslında uyuşturucu bağımlılığına gönderme yaptığını düşünmektedir (Şarkının başında geçen colitas Meksika’da uyuşturucu yapımında kullanılan bitkiye verilen addır.).

Bazıları ise Hotel California’nın bir akıl hastanesini temsil ettiğini iddia etmişlerdir (You can check out any time you like, but you can never leave).

Bazı kişiler de sözleri tek tek yorumlayarak otelin dünyaya benzetildiğini ve yeni doğan bir bebeğin ağzından yazıldığını ileri sürmüşlerdir.

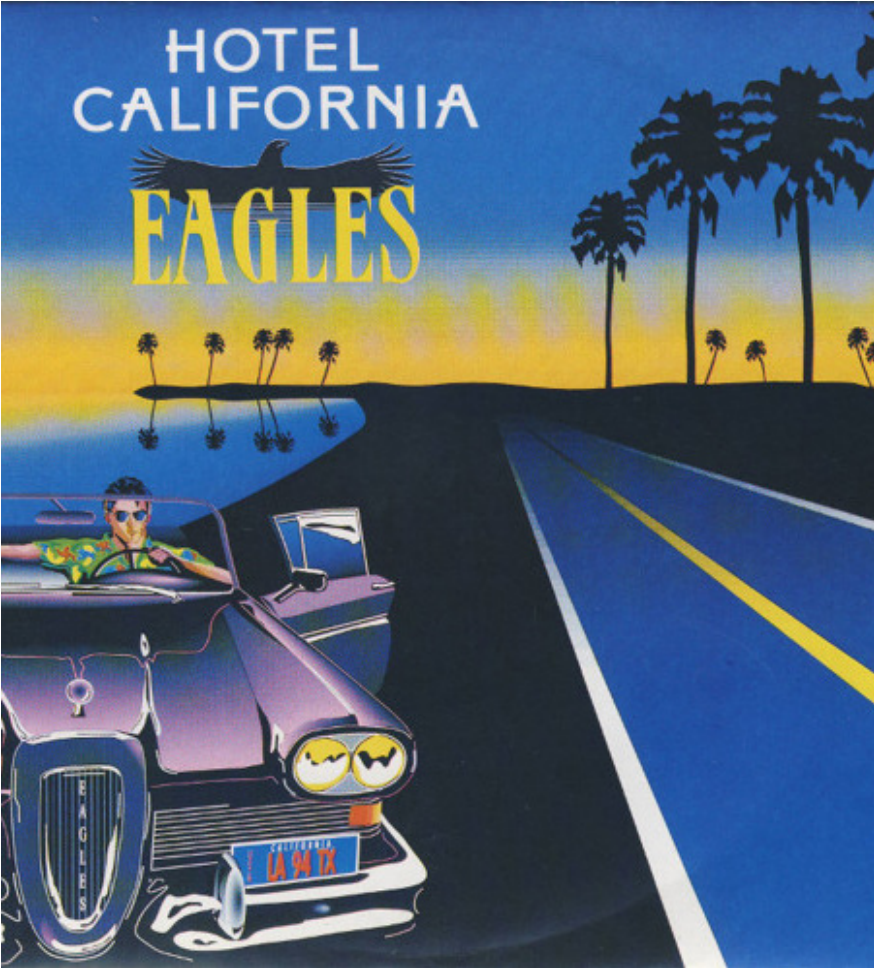
Şarkı hakkında bunlar gibi daha birçok hikaye bulunmaktadır. Fakat grup üyeleri konuya kesin bir açıklık getirmemiştir.

Şarkının Sözleri

On a dark desert highway, cool wind
in my hair
Warm smell of colitas, rising up through the air
Up ahead in the distance, I saw a shimmering light
My head grew heavy and my sight grew dim
I had to stop for the night
There she stood in the doorway;
I heard the mission bell
And I was thinking to myself,
“This could be Heaven or this could be Hell”
Then she lit up a candle and she showed me the way
There were voices down the corridor,
I thought I heard them say...
Welcome to the Hotel California
Such a lovely place (Such a lovely place)
Such a lovely face
Plenty of room at the Hotel California
Any time of year (Any time of year)
You can find it here
Her mind is Tiffany-twisted, she got the Mercedes bends
She got a lot of pretty, pretty boys she calls friends
How they dance in the courtyard, sweet summer sweat.
Some dance to remember, some dance to forget
So I called up the Captain,

“Please bring me my wine”
He said, “We haven’t had that spirit here since nineteen sixty nine”
And still those voices are calling from far away,
Wake you up in the middle of the night
Just to hear them say...
Welcome to the Hotel California
Such a lovely place (Such a lovely place)
Such a lovely face
They livin’ it up at the Hotel California
What a nice surprise (what a nice surprise)
Bring your alibis
Mirrors on the ceiling,
The pink champagne on ice
And she said “We are all just prisoners here, of our own device”
And in the master’s chambers,
They gathered for the feast
They stab it with their steely knives,
But they just can’t kill the beast
Last thing I remember, I was
Running for the door
I had to find the passage back
To the place I was before
“Relax,” said the night man,
“We are programmed to receive.
You can check-out any time you like,
But you can never leave!”

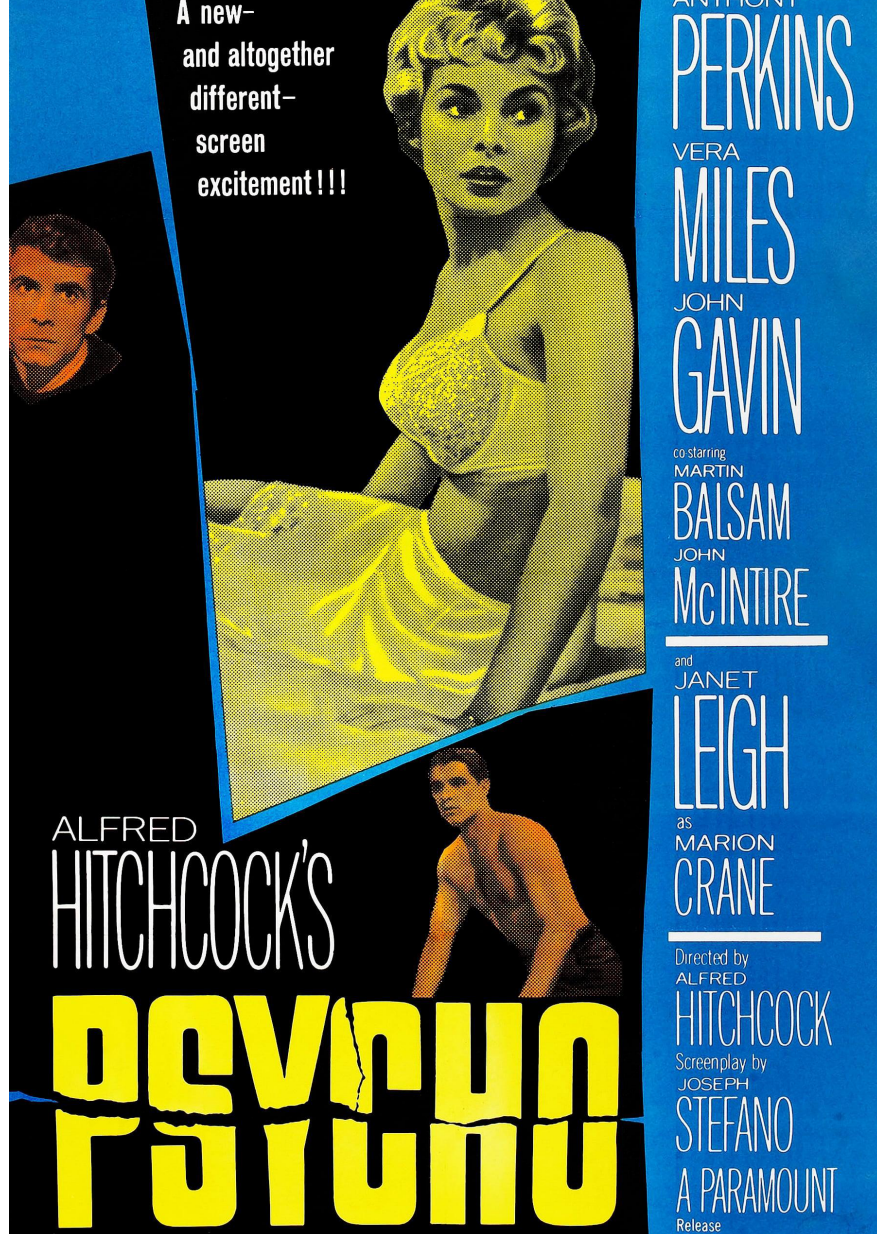

Hayatı

Alfred Hitchcock, 13 Ağustos 1899’da Londra’da doğmuştur. Mühendislik eğitimi almış fakat 1919’da sessiz filmlere alt yazı hazırlayarak film endüstrisine girmiştir. Sonradan kendi filmlerini çekmeye başlamıştır. İlk filmlerinden birinde figüran bulamadığı için kendisi figüran olarak oynamak zorunda kalmıştır ve bu filmlerinde bir gelenek haline gelmiştir. Geleceğe göre Hitchcock filmlerinin ilk dakikalarında, 5-10 saniye boyunca gözükür. Bazen yolda yürüten bir

adam, bazen ise kendisini koyacak bir yer bulamadığı için bir gazetede reklam ilanına koyar.

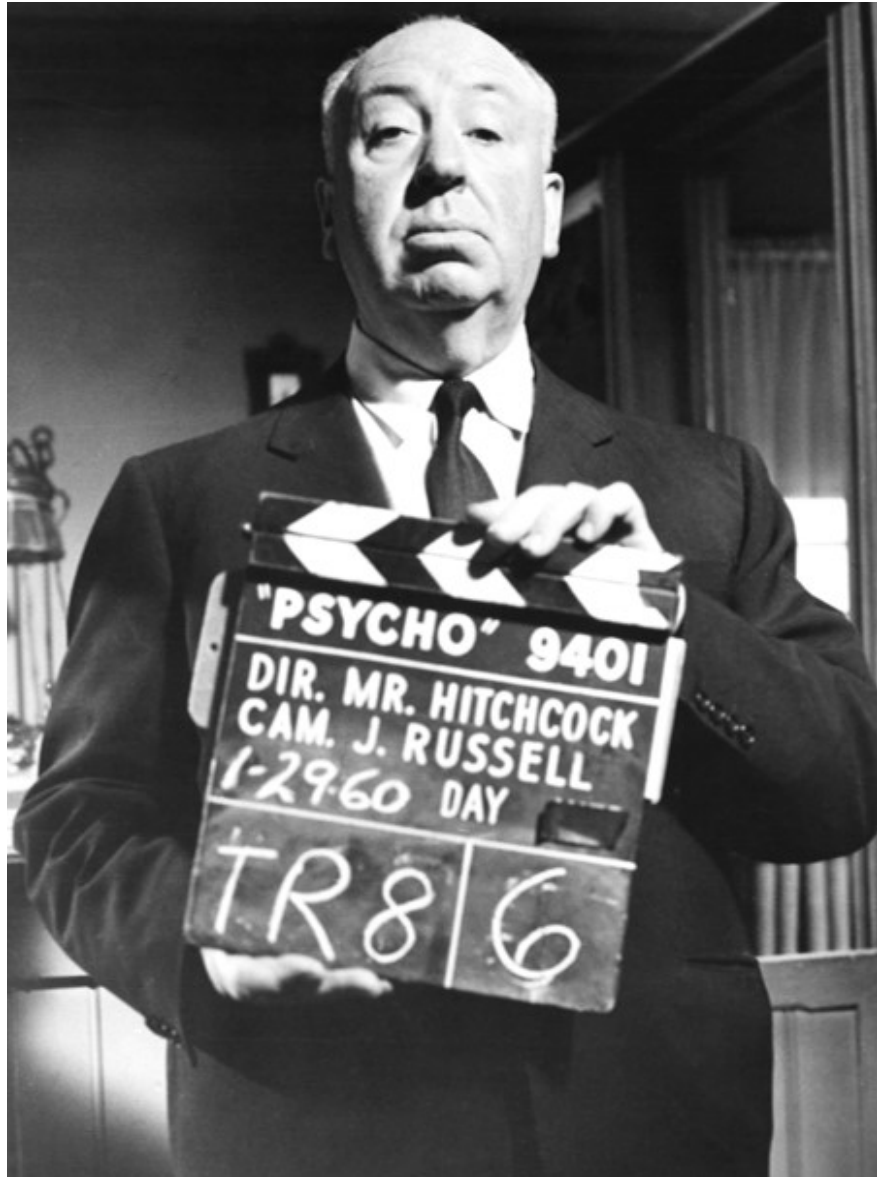
Kendisi, daha da ünlenince Hollywood’da film yapmaya başlar ve ilk Hollywood filmi olan “Rebecca” ile 1940’ta Academy Award Ödül Töreni’nde en iyi film dalında ödül almıştır ama yıllar geçtikçe yapımcılar Hitchcock’un filmlerinin önünü kesmeye başlar ve bu duruma artık dayanamayan Hitchcock, Hollywood’dan ayrılır ve kendi filmlerinin hem yapımcılığını hem de yönetmenliğini yapmaya başlar.

McGuffin

McGuffin, ilk Hitchcock tarafından kullanılan bir terimdir. Anlamı ise bir filmin hikayesinin üzerinde büyük bir etkisi olan eşya veya olgu olarak tanımlanır. Ne kadar tanımlı böyle olsa da bu konuda çok fazla kutuplaşma vardır. Hitchcock’a göre McGuffin seyirciye birkaç küçük sahnede sezdirilmeli ve unutulmalıdır, ta ki filmde büyük bir yer kapladığı anlaşılsana ve seyirciyi şaşırtana kadar. Diğer bir görüş ise McGuffinin tamamen filmin ana unsuru olması yönündedir.

Hitchcock’un görüşüne örnek verecek olursak, “Psycho” filminin başında ana karakteri yüklü bir miktarda parayla görüyoruz ama sonra filmin sonuna kadar para bize hiç gösterilmiyor ve unutuyoruz. Filmin en sonunda ise paranın hikâyede ne kadar büyük bir unsur olduğunu fark ediyoruz. Karşıt görüşe örnek olan filmlerden biri de “Lord of the Rings” serisidir. Bu seride yüzük detayı büyük bir önem taşıdığından dolayı seyircinin unutmamasına izin verilmez.

“GERİLİMİN USTASI” ALFRED HITCHCOCK

Fotoğrafçılık ve Sinema Kulübü Onur Devrim Özgen

En Ünlü Filmleri

Hitchcock denilince akla ilk gelen film ve en iyi filmlerinden biri olan “Psycho”dur. Bu filmi ne kadar eğlencesine çektiğini söylese de yönetmenin başyapıtlarından birisidir. Psycho’nun bu kadar ünlü bir film olmasının nedeni sadece çok güzel ve iyi çekilmiş film olmasının yanı sıra o dönemin kurallarını yıkmış olmasıdır. 1900’lerin başında ana karakter, filmde en önemli unsur olarak görülür ve filmin tamamı boyunca yer alırdı, Psycho’da ise ana karakter filmin ilk 20 dakikası içerisinde ölür ve o dönemlerde bunun yapıldığı ilk film olur.

Hitchcock’un başka yıktığı bir kural ise yine o dönemde filmlerinde yasak olmasına rağmen kan, tuvalet, çıplaklık gibi öğeleri göstermesidir. Hitchcock film camiasında, en ünlü sahnelerinden biri olan banyo sahnesinde bu tabuları yıkmış ve sadece 45 saniye içerisinde, 78 farklı kamera açısı ve 52 kesimde başarmıştır. Hatta sadece bu 45 saniyelik küçük sahne için “78/52” adlı bir belgeseli bile bulunuyor.

Diğer ünlü film örnekleri ise bu film için bulduğu vertigo hareketi tekniğinin kullanıldığı ilk film olan “Vertigo” ve seyirciye daha ilginç ve heyecanlı gelmesi için filmin tamamının üçüncü insan perspektifinden çekildiği “Rear Window”dur.

Bomba Teorisi

Korku ve gerilim her ne kadar karıştırılsa da Hitchcock’a göre farklı şeylerdir. Bu düşüncesini de bomba teorisi ile açıklar. Bomba teorisi şöyledir: Diyelim ki bir grup insan, bir masada toplanmış ve gündelik konular üzerinde konuşuyorlar. Bu masanın altında da bir bomba var ve bu bombadan karakterlerin ve seyircinin haberi olmaz. Bomba bir anda patlarsa herkes anlık bir şekilde korkar. Bu korkudur. İkinci durumda ise bomba seyirciye gösterilir ama karakterler bombadan habersiz konuşurlar. Seyirci bombanın patlama süresi yaklaştıkça daha da strese girer ve gerilir. Bu da gerilimi açıklar. Hitchcock sıkça karıştırılan bu iki durumu çok basit ve kolay bir şekilde bu teori ile açıklamıştır.

Sonuç olarak Alfred Hitchcock gerilim türünde büyük bir öncüdür. Döneminde çektiği filmler ve kullandığı yeni teknikler ile film endüstrisinde çığır açmış, kendi döneminde ne kadar hak ettiği değeri göremese de sonrasında filmlerinin değeri anlaşılmıştır. Ben de bu nedenlerle Alfred’in “Rear Window” ve “The Birds” filmlerini izlemenizi şiddetle tavsiye ediyorum.

SANAT

STEFAN ZWEIG KİMDİR?

Ayşegül Çetinkaya

28 Kasım 1881 tarihinde Viyana’da doğmuş olan Stefan Zweig’in babası tekstil sanayicisi Moritz Zweig ve annesi de İtalyan Yahudi’si olan Ida Brettauerdi. Çocukluğunda ailesinin aldırıldığı eğitimle birlikte özellikle edebiyat ve yeni diller öğrenme üzerine yoğunlaşmıştır. Bu sayede ana dili olan Almanın yanında Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Latince ve yunanca öğrendi ayrıca bu dilleri bilmesi gelecekte çeviriler yapmasında çok işine yaradı. Şiir yazmaya yani kendince duygularını dışarı yansıtmaya lise yıllarındayken başladı. Liseden sonra Viyana ve Berlin Üniversitelerinde felsefe eğitimi aldı.

1901 yılında “Silberne Saiten” (Gümüş Teller) adındaki derleme şiirlerini yayımladı ve bu eser ona küçük çaplı da olsa bir şöhret kazandırdı.

1902 yılında “Neue Freire Presse”de (Yeni Özgür Basın gazetesi) işe başladı. İlerleyen zamanlarda burada “Siyonizmin kurucusu” olan Theodore Herzl ile tanıştı ve sıcak bir ilişkileri oldu. Aynı yılın sonla-

yazdı ve savaşı kınadı. Zweig, cepheye gidip savaşa en doğal haliyle tanık olunca savaş karşıtı bir tutum aldı. 1916 yılında yayımlanan “Der Turm zum Babil” (Babil Kulesi) ve 1918’de yayımlanan “Dar Zwang” (Zorlama) savaş karşıtı eserlerdir. 1917’de görevinden terhis edilerek alındı. “Neue Freire Presse” gazetesinde muhabirlik yapmaya geri döndü ve savaşta tarafsız olan İsviçre’nin başkenti Zürih’e taşındı. Savaş sona erdiğinde Avusturya’ya

Desbordes-Valmore ve yakın arkadaşı olan Romain Rolland üzerine kitaplar yazdı. 1928 yılında Tolstoy’un 100. doğum yıl dönümü kutlamalarına katılmak için Sovyetler Birliği’ne gitti. Maksim Gorki’nin sayesinde eserleri Rusçaya tercüme edildi.

Nazilerin Avusturya üzerindeki etkileri artmaya başlayınca ve Yahudi asıllı Zweig’in yazdığı yazılar Hitlerin ideolojilerine kesinlikle ters düştüğü için kara listeye alındı. 1933 yılında Naziler tarafından yakılan kitaplar arasında Zweig’inkiler de vardı. 1934 yılında evine bir silah araması yapıldı bunun üzerine ailesini bile yanına almaya fırsat bulamadan Londra’ya taşındı. 1937 yılında ilk eşi olan Friderike Maria

Burger ’den ayrıldı, bir yıl sonra sekreteri Lotte Altman ile Porte kiz’e gitti. O dönemde Avusturya, Hitler yönetimi altındaki Almanya tarafından ilhak edildi ve bu nedenle de Zweig İngiliz vatandaşlığına geçmek için uğraşıyordu.

1939 yılında Lotte Altman’dan esinlenerek yazdığı “Sabırsız Yürek” isimli romanı yayımladı, aynı yılın 6 Eylül’ünde İngiltere’nin Bath şehrinde evlendiler. Hitler ordularının batıya doğru ilerlemesinin üzerine eşiyle İngiltere’den ayrıldı. Önce New York’a sonra da Arjantin’e, Paraguay’a ve Brezilya’ya gitti. Daha sonra New York’a geri döndü ve “Amerigo-Tarihi Bir Hatanın Öyküsü” adlı kitabı yayımladı. Bu kitap yayımlandıktan sonra Brezilya’ya taşınma kararı verdi ve Petropolis kentine yerleşti. Burada en ünlü eserlerinden birisi olan “Die Schachspiel” (Satranç) isimli hikâyesini yazmaya başladı. Bu kitabın özelliği “doğu anlatım biçimi” ni kullanmış olması yani öykünün içindeki öykü. Okuyucu bir anda kendini başka bir hikâyede buluyor ve bu hikâyenin ilkiyle bir bağlantısı yok, doğu anlatım biçiminin güzel yanı ise sıradan “giriş-gelişme-sonuç” şeklindeki ifade biçiminin tekdüzeliğinden farklı olarak başka dünyalara yelken açabilmektir.

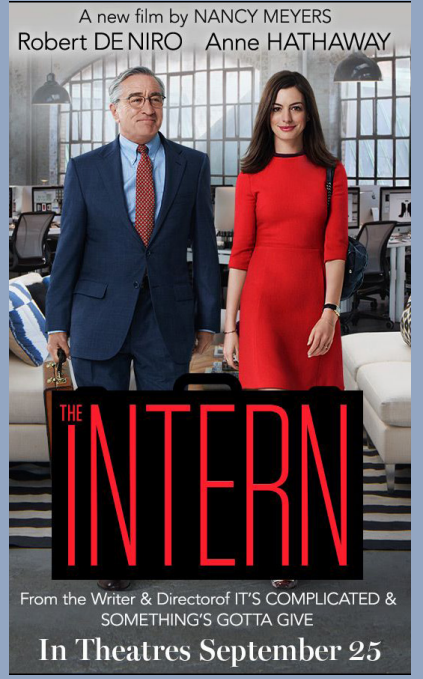
Zweig de dâhil olmak üzere çoğu insanı tedirgin eden ve umutsuzluğa düşüren savaş devam ederken, Alman bir şair olan Kleist kendisini ve eşini silahla vurarak intihar ediyor. Bundan etkilenen Zweig de karısıyla beraber intihar etmeyi düşündü. 22 Şubat 1942 günü yazar bu düşüncenin sonucunda bir soda şişesine bol miktarda Veronal adı verilen zehir ilave etti sonra da bu şişeden üç yudum alarak eşine uzattı ve “Yanıma gelmek arzusundaysan eğer bunu istediğin zaman yapabilirsin.” dedi. Bunun üzerine Lotte ona son olarak “Beni seviyor musun?” diye sordu, Zweig “Evet.” cevabını verdi. Lotte şişenin tamamını içti ve eşinin yanına uzandı. Hayata beraber veda ettiler. İronik bir şekilde sadece 3 yıl sonra Zweig’in nefret ettiği Hitler de eşiyle beraber zehir içerek intihar eder.

THE INTERN

Zelal İmğa

The Intern, başrolünde Robert De Niro, Anne Hathaway, Rene Russo gibi usta isimlerin yer aldığı 2015 yapımı bir Nancy Meyers filmidir. Film işinden uzun yıllar önce emekli olmuş, 40 yılı aşkın tecrübesi olan 70’li yaşlardaki ana karakterimiz Ben’in, değişen iş ortamı ve dönemin şartlarına ayak uydurmasını konu alıyor.

Yaşlılar süreleri dolmuş, yapacak işleri kalmamış insanlar değildir. Yaş farketmeksizin herkes hayal kurar, bir şeylere bağlılık hisseder ve bir topluluğun parçası olmak ister. Ben de filmde bu tarz bir serüven göreceğimizi düşünmüştüm. Filmlerde ana karakterin bir karakter gelişimi yaşaması normaldir ve beklenilir. Burada ise Ben, karakter gelişimini çoktan tamamlamış birisidir. Başarılı bir iş hayatı ve evlilik geçirmiş, yapmak istediği şeyleri yapmış, emekliliği süresinde dünyayı gezmiş, kendine hobiler edinmiş, kendini geliştirmeye devam etmiştir. Bence burada Ben’in stajyerlik için başvurması bir topluluğu parçası gibi hissetme ihtiyacının da doğuştan gelen, doğamızda bulunan bir içgüdü olduğunu gösterir. Yapmak istediğimiz şeyleri başarmaya değil, öldüğümüzde serüvenimiz biter. Bu nedenle Ben’in hala zama-

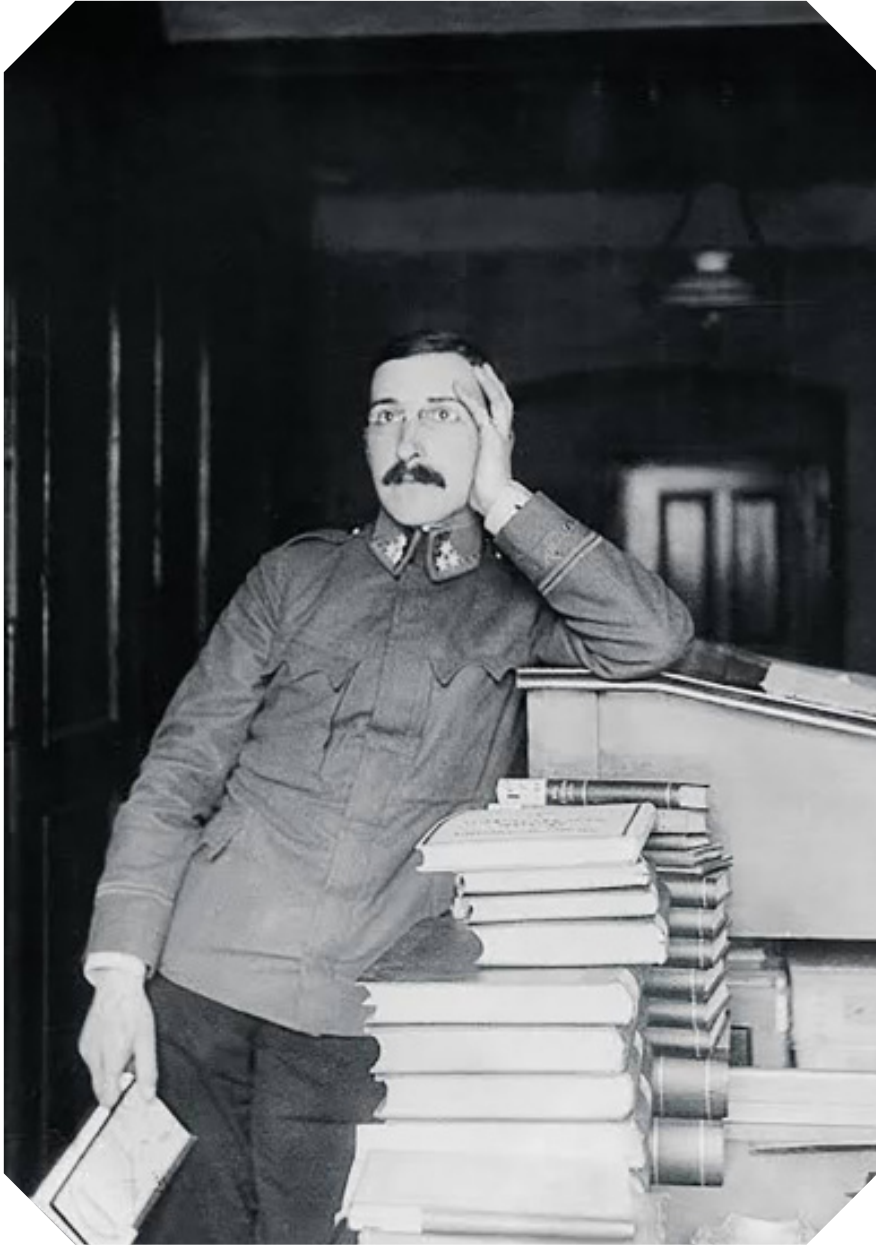
bir kısmını kaplayan iş prensiplerinden vazgeçmeye çalıştı ve bu süreçte de Ben’in de yardımlarıyla doğru cevabı aradı. Matt ise gerçek bir karakter gelişimi yaşamış ama bunun biraz daha arka planda kaldığını düşündüğüm bir karakterdi. İlk gördüğümde hikâyeye biraz geç tanıtıldığını düşündüm. Filmin ilk yarısında da aldığı ekran süresi yeterli gelmedi. Filmdeki önemine bakılırsa biraz daha tanıtılmasını isterdim. Jules’un böyle önemli bir karar verme-

nı vardı. Bir şeyin parçası olmak istediğinden de başvuru yaptı. Elbette her yaşlı insan tecrübeli veya bilgin değil. Bunu Ben ile birlikte işe başlayan diğer stajyerlerden ve nasıl resmedildiklerinden anlayabiliriz. Ama Ben çağını iyi anlamış, doğruyu yapmak isteyen biri olarak yetiştirilmiştir. Ahlaki değerler çağ farketmeksizin statüüzü ve çevrenizi belirlemenizde yardımcı olur. Ben, zamanın değişmesine rağmen ortama ayak uydurabilirdi ve bunu kendi benliğinden kopmayarak başardı. Filmdeki en önemli rollerinden biri de Jules’a bir yol gösterici görevi görmesi. Jules da aynı zamanda çok karakter gelişimi gösterdiğini düşünmediklerinden. Ne yaptığını bilen ve işinden anlayan birisiydi ve bu sayede de iyi yerlere gelmişti. Karakter gelişiminin çoğunluğunu hikâyeye bağlı olmayan kısımda tamamlamıştı. Kendini eleştirdiği kısım ise özgüveni ve bağımsızlık duygusunda oldu. Ev içindeki ortamı ve ilişkisini kurtarmak için hayatının büyük

ye çalışmasının ana nedeni Matt iken, onu yeterince tanıyamadık gibi geldi. Jules’u aldattığını öğrendiğimizde de filmde çizilen profile birazcık aykırı gibi geldi. Başta Jules’un evli ve bir çocuğu olduğunu görünce işkolik olarak resmedilmesinden ev içerisindeki ortama yeterli kadar katılmadığını tahmin etmişim. Ama Matt’in davranışları ve olaya bakış açısı tamamen pozitif gösterildiğinden sorun olmadığını ve beklenenin dışında olduğunu düşünmüştüm. Ama sonrasında aldattığını görünce karakterinin dışına çıktığını hissettim. Başlarda aralarındaki ilişki durumunu daha net yansıtabilselerdi, kurgu daha güzel olurmuş. Bir ters köşe olmaktan çok, tuhaf hissettirdi.

Genel olarak olay örgüsü, kurgu bütünlüğü ve karakter derinliği açısından beklentileri karşılayan bir film. Ben gibi sevecen ve bilgili bir ana karaktere sahip olması da izlenen her sahneden zevk alınmasını sağlıyor. İzlemenizi mutlaka tavsiye ederim.

rında Paul Verlaine ve Baudelaire’in şiirlerini Fransızcadan Almanca çevirdi.

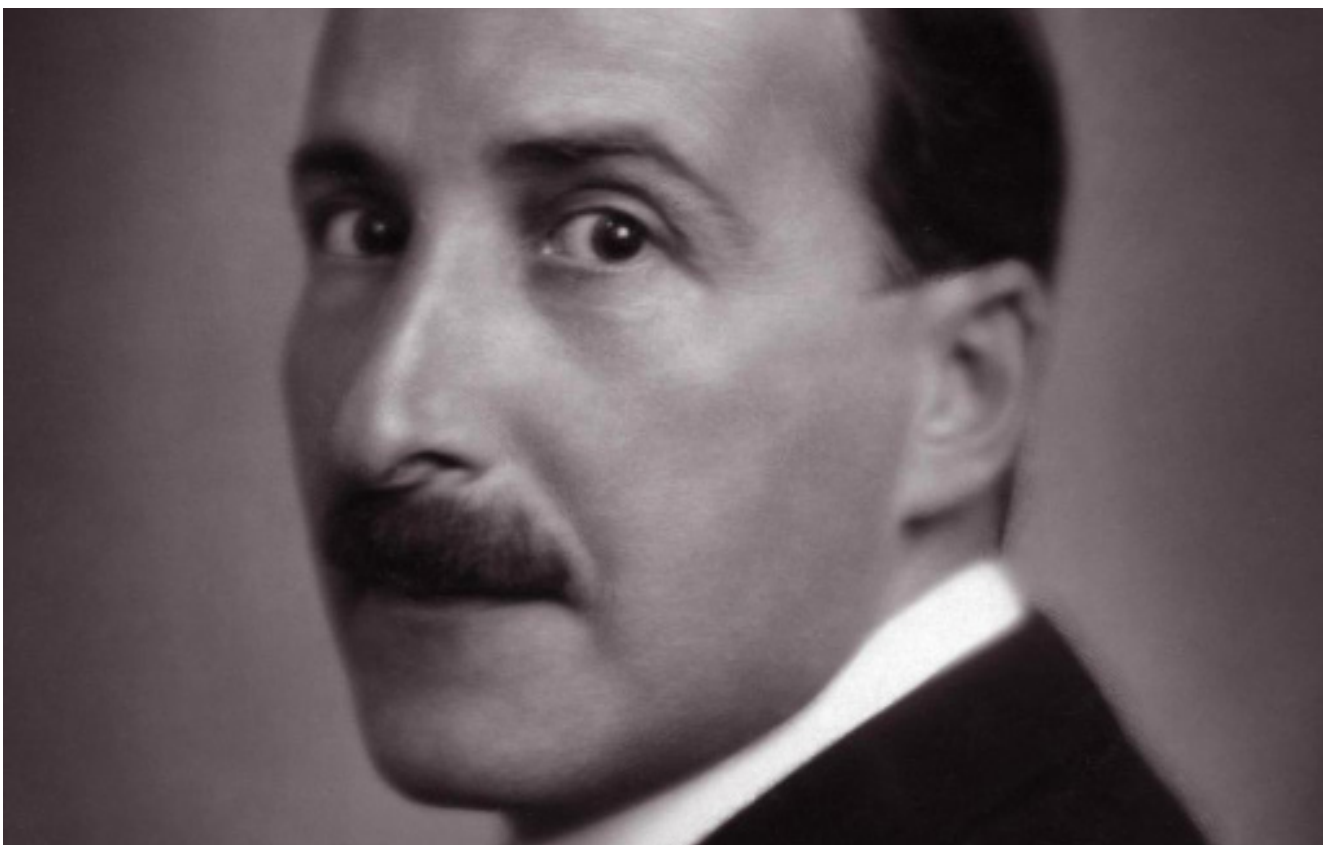
1904’de Emile Verhaeren ile tanıştı ve şiirlerini Fransızcadan Almanca tercüme etti, “Hippolyte Taine felsefesi” üzerine hazırladığı bir tez ile doktora derecesi aldı ayrıca bu dönemde gazeteciliğe de devam ediyordu.

1907 yılında başlayan uzun bir seyahat serisine çıktı. 1907-1909 yılları arasında Seylan, Gwalior, Kalküta, Varanasi, Yangon ve Kuzey Hindistan’ı; 1911 yılında New York, Kanada, Panama, Küba ve Porto Riko’nun da içinde olduğu seyahatlerde bulundu.

1914 yılında Emile Veerhaeren’i görmek için Belçika’ya gitti bu sırada I. Dünya Savaşı başladı, bu yüzden Viyana’ya döndü. 1914-1917 yılları arasında Viyana’da gönüllü olarak savaş karargâhında arşivde memur olarak çalıştı. Bu dönemde “Yabancı Ülkelerdeki Dostlarıma” adında bir açık mektup

geri döndü ve sınırda sürgüne giden Avusturya’nın son imparatoru I. Karl ile karşılaştı. Bu olayı daha sonra “Die Welt von Gestern” (Dünün Dünyası) isimli eserinde anlattı.

Avusturya’nın Salzburg kentine taşındı ve 20 yılını burada geçirdi. 1920 yılında kendisi gibi Avusturyalı bir yazar olan Friderike Maria Burger ile evlendi. Salzburg’da geçirdiği 20 yıl yazarın en verimli yılları olarak bilinir. Ayrıca bu dönemde pek çok ünlü isimle arkadaşlık etti; Arthur Schnitzler, Franz Werfel, H. G. Wells, Hugo von Hofmannstahl, James Joyce, Paul Valery, Ravel, Richard Strauss, Romain Rolland, Thomas Mann, Toscanini bunlardan bazıları. Bu yıllarda Zweig; önce Balzac, Dickens ve Dostoyevski üzerine (1920’de “Üç Büyük Usta” olarak yayımlandı) daha sonra Hölderlin, Kleist ve Nietzsche üzerine (1925) bir inceleme yazdı. Casanova, Stendhal ve Tolstoy üzerine incelemesi 1928 de yayımlandı. Yazar aynı zamanda Verhaeren,

SANAT

NEFESİ TUTKU OLAN KADIN: AFİFE JALE

Ebru Sayan

Afife Jale, Türk tiyatro tarihine adını bir kadın olarak çok genç yaşta yazdırmış bir sanatçıdır. O, bir devrin başıyla geçmişin keşiştiği yerde, kendine olan güveni ve cesaretiyle tutkusunun peşinden giden kadın olarak “unutulmayanlar” listesinde baş sıralarda olmuştur.

“Beni acıyarak değil; severek ,düşünerek, kucaklayarak hatırlayın. Tiyatro varsa ben varım!” diye haykıran, toplum hayatında bir ilk olandı; yani kendi deyişiyle “ilk ateşi yakan” , “ilk türküyü söyleyen”, “ilk aşkı ya da direnişi başlatandı” ve bunun bedelini çok ağır ödedi. Çünkü ilkler yol boyu bu bedeli öderler.

Afife Jale, 1902 yılında Kadıköy’de dünyaya gözlerini açtı. Ti-

yatroya olan tutkusu dedesi (Doktor Sait Paşa) ile başlamıştır. Daha yedi yaşındayken kendini kaptırmış olduğu rollere bürünüp konak halkına binbir çeşitli gösteriler sunardı. Osmanlı’nın bu zor zamanlarında bu gösteriler sadece minik Afife’yi değil, konak halkını da neşelendirirdi. Tabii oyunlar boyunca somurtup duran babası (Hidayet Bey) hariç. Afife büyüdü ve babasının kendisine olan baskısı arttı. Ama bunlar Afife’yi durdurmaya yetmedi. On altı yaşındayken Darülbeyazıt’ın tiyatro sınavlarına girmiş ve kazanmıştı. Ne büyük bir mutluluktan onun için! Ev halkına o anlık bir şey söylememeye karar vermişti ama ne yazık ki söylemesi gereken o gün çok çabuk gelecekti. Babası olanları öğrenmişti. Evde yaşanan olaylar felaketten öteydi. Afife tiyatro

derslerine gideceğim diye diretiyor, babası şiddetle karşı çıkıyordu bu isteğine. En sonunda annesi (Medhiye Hanım) ve dadısı (Sophia) ile evi terk etti. Dadısının kaldığı eve taşındılar.

1920 yılında Hüseyin Suat’ın sahneye koyduğu “Yamalar” adlı oyununda “Emel” rolünü oynayan Eliza Binemeciyan adlı yabancı oyuncunun yurt dışına kaçması ile onun yerine kadın bir oyuncu aranmaya başlanır ve sınav düzenlenir. Afife bu sınavı kazanıp “Jale” takma ismi ile sahnede ilk kez yer alır. Üstün performansı ile izleyenleri etkileyen sanatçıya, büyük alkış ve çiçeklerle destek verilir. Afife Jale ilk sahneye çıktığı o tarihi geceyi, altı yıl sonra Refik Ahmet Serengil’e şöyle anlatmıştır: “Hayatımda mesut olduğum ilk gece... Sanatın ruhuma verdiği güzel sarhoşluk içindeydim. O piyeste güzel bir sahne vardır; ağlama sahnesi... Orada taşkın bir saadette gerçekten ağladım... Alkış, alkış, alkış... Perde kapandı, açıldı, bana çiçekler getirdiler. Perde tekrar kapandı. Muharrir Hüseyin Suat Bey kuliste bekliyormuş; ben çıkarken durdu, alnımdan öptü: ‘Bizim sahnemize bir sanat fedaisi lazımdı; sen işte o fedaisin’ dedi.”

Sanatçılar için zaman bazen çok hızlı akar. Afife için de öyle oldu. Yeni oyunu olan “Tatlı Sır”da çıkacaktı yeniden sahneye güzel sanatçı. Derken birinci perdenin bitiminde polisler tiyatroyu bastı ve Afife’yi eğer sahneye çıkarsa karakola götürceklerini bağırarak söylediler. İşte tam bu sırada bir hançer gibi saplandı baş ağrısı Afife’ye. Afife ile komiserin atışmaları içinden çıkılmaz bir hal alınca Kınar Hanım, Afife’yi elinden tuttuğu gibi odanın dışarısına çıkardı. Tiyatrodan ayrılmak zorunda kaldı. O günden sonra o saplanan baş ağrısı geçmek bilmedi. Annesi böyle olunca onu doktora götürdü ve doktorun da tavsiyesiyle morfin tedavisine başladı. Birkaç yıl sonra Burhanettin Tepsî Kumpanyası ile Anadolu’da turneye çıktı; daha sonra da Fikret Şadi’nin Milli Sahnesi ile temsiller verdi çeşitli kentlerde. 1923 yılında cumhuriyetin ilanı ile Türk kadınlarının sahneye çıkmasının önündeki engeller kaldırılmaya başlanmış hatta sahneye çıkmalarına destek olunmuştur. Ancak morfin bağımlısı olan güzel sanatçının sağlığı git

gide kötüye gitti ve tiyatroyu bırakmak zorunda kaldı.

1928 yılında gittiği bir Hafız Burhan konserinde Selahattin Pınar ile tanıştı ve 1929 yılında onunla evlendi. Selahattin Pınar, “Nereden Sevdim Bu Zalim Kadını , Anladım Sevmeyeceksin Beni Nazlı Çiçek” gibi birçok şarkısını onun için besteledi. Ancak evlilikleri Afife’nin morfin bağımlılığı yüzünden olumsuz etkilendi ve 1935 yılında ayrılmak durumunda kaldılar.

Afife Jale, kimsesizliğin, terk edilmişliğin, yoksulluğun son durağı olan Kadıköy’deki Balıklı Rum Hastanesi’nde, yıl 1942 iken zamanın zayıflattığı bedeniyle dünyaya gözlerini yumdu. Ölümü gazetelere bile haber olmayan Afife’nin cenazesine sadece dört kişi katıldı. Mezar yeri de mektupları ve fotoğraflarıyla birlikte kaybolup gitti, unutuldu. Selahattin Pınar Afife’nin ölümünden sonra kendini paralar ve ölümsüz, hicran dolu birçok şarkı besteler. Son katıldığı radyo progra-

mında “Hatıralar” şarkısını seslendirir.

Beni de alın koynunuza ne olur hatıralar Dolanıp kalayım bir an boynunuza hatıralar Nefesi tutku olan kadın Afife’ye

Tutkunun en ateşlisinin, umudun bitip tükenmeyeceğini, “Başaracağım” kelimesini herkese bastıra bastıra vurgulayarak imkansızın sadece söz ile olduğunu düşündüren güzel kadın. Öğrettin bana, hangi durumda olursam olayım, neler yaşıyordum, ne kadar korkardım, ne kadar korkardım, beni dimdik tutacak ve sağlam adımlarla yere basmamı sağlayacak bir gücün olduğunu. Ah, ihtirash kadın... Sen hayatın zincirlerine esir olmuştun ama üzülmene sakın, üzüleyim deme! Sen bizlere yol gösterici, parl parl parlayan bir ışık gibi aydınlattın her yeri. Aklıma sen geleceksin, ne zaman pes edersem ve diyeceğim işte tam o zaman: “Senin güneşin bunu istemezdi!”

HAYAL AŞK VE GERÇEK

Hayat Şimşek

“Epeyce uzun zamandır rastlamadığım bir şey vardı sende... Utanmayı biliyordun, unutmamıştın.”

Bu yazıda okulumuz öğretmenlerinden birinin tavsiyesi ile izlediğim bir filmi ve bu film ekseninde var olma çabası, tüketim odaklı düzen, hayaller ve aşka değinmek istiyorum. “Hayallerim, Aşkım ve Sen”; yönetmenliğini Atıf Yılmaz’ın yaptığı, dönemine göre daha farklı konulardan bahseden ve farklı teknikler kullanan bir sinema filmi. Beyoğlu ve Taksim çevresinde çekilmiş olması da filme ayrı bir güzellik, ayrı bir hava katıyor.

Başrollerinde Türkan Şoray, Oğuz Tunç ve Müşfik Kenter’in yer aldığı film; yetimhanede büyüyen bir çocuk olan Coşkun’un, ünlü ve kendisinden yaşça büyük bir oyuncuyla

olan ilişkisini konu alıyor. Küçük-lüğünden beri aktris Derya’ya hayranlık besleyen Coşkun’un gerçek hayatla olan acı karşılaşması...

Coşkun kimsesiz bir çocuktur ve Derya’nın oynadığı bir film ile sinemayla tanışır. Ona ve sinemaya hayranlık besler. Derya çocuğunu kaybeden bir anneyi, Nuran, canlandırmaktadır. Coşkun, Nuran’ı olmayan annesi yerine koyar ve hayali annesi o günden sonra hep yanında olur. Daha sonra Derya’nın başka bir filmi izler, bu filmde de Derya çapkın bir kadına hayat vermektedir: Melek. Hayatında ilk defa bir kadın olarak Melek’ten etkilenen coşkun artık hayali bir sevgilisi de vardır.

Hayatındaki önemli kadınlarda Derya’nın silüeti vardır ve bunun sonucunu olarak da Derya’ya aşık olur. Bu bir takıntı mı yoksa bir sevgi mi ayırt etmek zor. Ancak Coşkun, Derya’yi kafasında ilahlaştırmıştır.

Hayallerinde yaşar Coşkun, senaryo yazar. Ve orada mutludur. Fakat Derya ile tanışması ve sinema sektörünün gerçek yüzü hayallerindeki gibi olmaz.

Derya’ya saf ve çocukça bir sevgiyle bağlıdır ama sevgisine beklediği karşılığı alamaz ve dahası hayallerinde yarattığı insana benzemiyordur Derya. Kendisinden ne isteniyorsa onu veren bu kadın, sektörde varlığını sürdürebilmek için içinin boşaltılmasına izin vermiştir. Hem kendisi hem de sanatının metalaştırılmasına göz yummuş ve bunu kabul etmiştir.

Derya bir varoluş mücadelesi içerisinde. Kendisi olamasa da var olmak, kabul görmek, onaylanmak ister. Coşkun da aynı mücadeleyi verir ama o var olmak için herkesleşmeyi kabullenemez. Bayağı da olsa klişe de olsa tüketici ne istiyorsa onu üretiyordu sinema ve sektör. Ancak o değişmek istemez.

Gerçek dünya da hayallerindeki gibi değildir ve gerçek de onun hayaline göre değişmeyecektir. Aşık olduğu kadın da onun istediği kişi değildir ve olmak da istemez. Hayal kuran her insanın yaşamaya mahkum olduğu durumu yaşar.

Üzerinden 35 yıl geçmesine rağmen insana dair bir şeylerin hala

bulunabildiği bu filmin, dönemine göre değerlendirildiğinde oldukça başarılı olduğunu düşünüyorum. Hayallerim, aşkım ve sen... İnşanın, arzu duyulan ve gerçek...

Gerçeği hayalden ayıran nedir? Hayaller gerçeklerin öncüsü müdür? Yoksa gerçeği hayalden ayıran asla düşündüğümüz gibi olmayacak olması mıdır?

SOSYAL BİLİMLER

KANT'IN “AYDINLANMA NEDİR?” METNİ BAĞLAMINDA AKIL VE TOPLUM

Merve Abacı

Kant tarafından 1784 senesinde kaleme alınan, yalnızca dört sayfa uzunluğundaki “Aydınlanma nedir?” isimli makale, 18. Yüzyıl entelektüel hayatının en dikkate değer metinlerinden biri olma özelliği gösterir. Zira kilise baskısından koşunun heyecanı ile yazılmış metin, dini öğretilerin veya otoritelerin ötesinde bir rasyonalitenin nasıl kurulabileceğini, insanın hür aklı ile doğru ve yanlış nasıl hüküm verebileceğini ve “ergin olmayış durumundan nasıl kurtulacağını” tartışır, bunu yaparken de felsefi bir duruş tavsyesinde bulunur. “Aydınlanma (Aufklärung), insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmama (unmündigkeit) durumundan kurtulmasıdır.” diye başlar metin ve devam eder: “Bu ergin olmayış durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanamayışıdır.”

Kant’a göre birey kendi aklını, “cesaretsiz olması ve ergin olmayışın rahatlığı sebebiyle” bir başkasının kılavuzluğuna bırakmaktadır. Kant’ın bu eleştirisi, bulunduğu dönemde ahlakın rasyonel bir zihin ve tartışma kültürü ile varılan bir sistemden ziyade bir öğreti, doğrunun ise eleştiriye kapalı bir gerçek olarak görülmesinde bulunabilir. “Benim yerime düşünen bir kitabım, vicdanının yerini tutan bir din adamım, perhizim ile ilgilenerek sağlığım için karar veren bir doktorum oldu mu, zahmete katlanmama hiç gerek kalmaz artık. Para harcayabildiğim sürece düşünüp düşünmemem de pek o kadar önemli değildir; bu sıkıcı ve yorucu işten başkaları beni kurtaracaktır çünkü.”

Ergin olmama durumu rahattır, “insan bu duruma seve seve katlan-

maktadır.” ancak Kant bu durumu sadece konformist insan doğasına bağlamaz, insan aklına kılavuzluk eden merciler halkı, kendi öğretileri dışına çıktığında başlarına gelebilecek felaketler hakkında uyarır ve birey, aklını kullanma cesaretini gösterdiği ve yalpaladığı ilk defada ürküverir. Bu bir bakıma küçüklükten itibaren halatlar ile bağlanan ve bu halatları koparmaktan aciz yavru bir filin, büyüdüğünde de aynı eyleme kalkışmayacağı alegorisine benzer. Aklın önündeki “dogmalar ve kurallar” aydınlanmaya giden yolda “bir ayakbağı” olurlar.

Aydınlanmaya giden yolda tek gereken şeyin aklını kullanma özgürlüğü olduğunu söyler Kant. Bana kalırsa bu metni bir manifesto veya mottodan ayıran şey, özgürlüğe getirilen ne türden bir sınırlamanın aydınlanma önünde engel oluşturmayacağını tartışmasıdır. Bu noktada Kant, “aklını kullanma özgürlüğünü” kamusal alan ve özel alan şeklinde ayırır. Birey haksız uygulamalar, mesela ağır vergiler ya da bir takım hukuki regülasyonlar karşısında eleştiriye devam etmeli ve aklını kullanarak bunları sorgulamalıdır. Hatta bireyin bu sorgulamalarını kamusal alanda yayması da bir ödev ve haktır. Ancak birey, vergileri adaletsiz bulduğu gerekçesiyle vergi ödememezlik yapmamalıdır. Kilsenizin öğretilerini sorgulayan bir papaz, aldığınız emri sorgulayan bir görevli, ders kitabını sorgulayan bir öğretmen olabilirsiniz. Sorgulamalarınızı kamusal alanda dillendirebilirsiniz ve hatta dillendirmelisiniz. Ancak yine de bu durum bir papaz olarak vaaz vermemenize, bir vatanşas veya memur olarak görevinizi reddetmenize sebep olmamalıdır. Eğer yerine getirilen görev vicdan ile çatışıyorsa, birey bu tezatlığı bulunduğu konumu bırakarak bitirebilir. “Topluluğun çıkarlarını etkileyen bazı konularda, topluluğun bazı üyelerinin pasif kaldığı belirli bir [hükümet] mekanizması gereklidir. Bu, kamusal amaçların yerine getirilmesine hizmet edecek ya da en azından bu amaçların yok edilmesini önleyecek yapay bir fikir birliği yaratır.”

Kant’ın bu fikri, bazı noktalar-dan sorgulanmaya açık görülebilir. Belirli durumlarda, bireyin yerine getirdiği görevde mantıksız noktalar bulunsu dahi en akla yatkın seçim yine de bu görevin yerine getirilmesi ve fırsat bulunduğunda bu mantıksızlıkların dillendirilmesi olabilir. Ancak her durumda ahlaklı olanın bu olacağını söylemek cesurca bir yorum olarak karşımıza çıkar. Örnek olarak bir Nazi subayı için en ahlaklı olan, içinde masum insanların bulunduğu bir gaz odasını çalıştırmak, ardından da meslektaşlarına yapılan uygulamanın insan-cıl olmadığını ve gaddarlığını anlatmak mıdır? Kişi, bu emri yerine getiren kendisi olmazsa başkaları, hatta daha gaddar insanlar olacağını söyleyerek vicdanını rahatlatmayı deneyebilir. Ancak yine de, gerekli farkındalığa sahip olduğu halde bir eylem almamasının yükü oradadır. Özellikle kötülüğün sistematikleştiği koşullarda, ergin olmama halinden kurtulmayı başarmış bir insanın eylem almayı reddetmesi Kant’ın sunduğu formül ile çözülebilir mi?

Hannah Arendt, “Kötülüğün Sıradanlığı” kitabında gaddarca eylemlerin bir itaat duygusu ile yapılabileceğini anlatır. Holokostun arkasındaki en büyük isimlerden biri olan Adolf Eichmann isimli Nazi subayının yargılanmasını izlerken, katliamların bir görev bilinci ile gerçekleşebileceğini, yapılan eylemin esasında ne olduğunun dahi sorgulanamayacağını dillendirir. İnsan, bir süre sonra yaptığı eylemin vicdani sorumluluğu karşısında hissizleşecektir. Kant’ın önerdiği görev ahlakı, modern çağda ortaya çıkacak bu türden tartışmalara bir cevap sunmakta yetersiz kalıyor.

Kant’ın “Aydınlanma Nedir?” me-tnine bir cevap hazırlayan Foucault, benzer bir tartışmaya girer, “Sorum, her durumda aklın kullanımının ihtiyacı olduğu kamusal biçimi nasıl alacağını, bireylerin olabildiğince dikkatli olarak itaat ederken nasıl bilme cesaretini gündelik hayatta gösterebileceklerini bilme sorunudur.” İtaat eden bir insanın bilme cesaretini gösterebileceği ve görev ahlakının devreye gireceği noktala-

rı sorgular. Bir yandan da tüm yetkililerin pasif kaldığı bir dünyada değişimin nasıl sağlanacağı sorusunu gündeme getirerek devrimsel hareketlere daha olumlu bir şekilde yaklaşır.

Kant ise, kamusal alanın sınırlarında kalır ve gerekli aydınlanma sağlandıktan sonra değişimin kim tarafından gerçekleştirileceği noktasına pek bir yorum getirmez. Bir değişim ya yöneticilerin kamusal alandaki isteklere kulak vermesi, ya da kitlenin bu istekleri yöneticilere politik alanda dayatması ile mümkün olabilir. Aydınlanma, toplum çapında sağlanmadan girişilecek ve zor kullanılarak elde edilecek bir değişim arayışına mesafelidir. Bunu da şu sözlerle ifade eder: “Gerçi devrimler ile bir baskı rejimi, kişisel bir despotizm, bir zorbalık yönetimi yıkılabilir; ancak yalnız bunlarla, düşüncelerde gerçek bir düzelme, düşünüş biçimlerinde ciddi bir iyileşme elde edilemez; tersine, bu kez yeni önyargılar, tıpkı eskileri gibi, düşüncesiz yığına, kitleye yeni birer gem, yeni birer yular olurlar.”

Bana kalırsa “Aydınlanma Nedir?” ile ilgili dikkat çekici olan, rasyonel aklın kullanımına giden yolda bir manifesto oluşturmalarının da ötesinde toplum içinde bir dönüşümün nasıl olacağını da tartışmaya açabilmesidir. Güç istenci ile aydınlanmanın önünde durma çabasının boş ve anlamsız, hatta bunun da ötesinde insan doğasına karşı kötü emeller ile işlenmiş bir suç olacağını söyler, aydınlanmanın önüne geçmenin imkansızlığına değinir ve optimist bir duruş sergiler. Kamusal ve özel alanda aklın kullanımı, bir değişimin nasıl mümkün olabileceği ve kimler tarafından yapılacağı sorularını doğurur. Aydınlanmış bir çağda yaşamadığımızı, aydınlanmanın ise bir süreç olduğunu dillendirir ve bu ifade günümüzde de pekala benim-senebilir. “Şimdi acaba aydınlanmış bir çağda mı yaşıyoruz?” sorusu sorulunca, yanıt şöyle olacaktır: “Hayır, aydınlanmış bir çağda değil, fakat aydınlanmaya giden bir dönemde, bir aydınlanma döneminde yaşıyoruz.”

GÜNDEM

26. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONFERANSI (COP26)

İrem Bozkus

COP NEDİR?

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ni 1994 yılında imzalayan ülkeler yaklaşık 30 yıldır her sene toplanıyor. COP’un açılımı “Conference of Parties”, yani sözleşmedeki tüm tarafların katıldığı bir konferans anlamına geliyor. COP zirveleri, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) bünyesinde düzenleniyor ve merkezinde hükümetlerin birbirlerini sorumlu tutmaları için yasal mekanizmalar üzerine müzakereler bulunuyor. Bu çekirdeğin yörüngesinde, iklim eyleminin gerçekte ne anlama geldiği üzerine canlı bir söylemde bulunan politika-cılar, iş dünyası liderleri, kampanyacılar ve gazeteciler yer alıyor.

COP26

Geçen sene pandemiden dolayı yapılamamış olan konferans, bu yıl Birleşik Krallık’ta yer alan İskoçya’nın en büyük şehri olan Glasgow’da 26.’sı gerçekleşti. COP26’ya, Türkiye de dahil olmak üzere yüzden fazla ülke, farklı ülkelerden gelen pek çok sivil toplum kuruluşları ve aktivistler katıldı. İngiliz çevreci ve belgesel yapımcısı David Attenborough, iklim eylemci Greta Thunberg, Microsoft ve Unilever gibi dev şirketler de bulundu. Konferans gündemi “kömür, nakit, arabalar ve ağaçlar” olarak belirlen-

di. Bu hedeflere ulaşılması için de ülkelerin; kömür kullanımını bırakmaları, ağaç kesimini azaltmaları, elektrikli araba dönüşümünü bir an önce gerçekleştirmeleri ve yenilenebilir enerji yatırımlarına teşvik etmeleri bekleniyor.

David Attenborough konferansta yaptığı konuşmada şöyle konuştu: “Eğer ayrı hareket edersek gezegenin dengesini daha da bozacak gücümüz var ve tabii ki de eğer birlikte çalışırsak onu kurtaracak kadar da güçlüyüz. Kendi ömrüm boyunca korkunç bir gerileyişe tanıklık ettim ama siz kendi yaşam sürenizde bir iyileşmeye tanıklık edebilirsiniz ve etmelisiniz de. İşte tüm dünya bu yüzden size umutla bakıyor. Siz o umut için buradasınız.

Trajediyi zafere dönüştürmek için hala bir şans var. Ne de olsa biz Dünya’da var olmuş en büyük problem çözücüleriz.”

COP26’NIN ÖNEMİ

Bu konferansın asıl amacı, sera gazı emisyonunu azaltmak ve yenilenebilir enerji kullanımını arttırmak olan 2015 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşmasının yürürlüğe girmesinin ardından kaydedilen gelişmeleri değerlendirmekti. Paris Antlaşması’nın yaptığı COP21’de herkesin uymakla yükümlü olduğu belirlenen hedefler ise şunlardı:

- Sera gazlarını azaltmak
- Yenilenebilir enerji üretimine hız vermek
- Küresel ısınmayı 2°C’nin “oldukça altına” indirmek ve mümkünse 1,5°C ile sınırlamak
- İklim değişikliğinin etkileriyle mücadele etmeleri için yoksul ülkelere maddi yardım yapmak.

Beş yılda bir “yolun neresinde olduğumuzu” görmek için değerlendirme yapmaktı. Bunun ilki 2020 yılında gerçekleşecekti ancak coronavirus salgını nedeniyle COP26, 2021’e ertelendi. Bu sebeple COP26 dünyanın geleceği ve insanlığın iklimle mücadelesi için çok önemli bir zirvedir. Kimilerinin göre ise bu zirve felaketten önce son çıkış yolu olabilir.

COP26’nın resmi hedeflerini dört maddede özetlemek gerekirse:

- * Tüm ülkelerin 2050 yılına kadar net sıfır emisyon taahhüdünde bulunması ve küresel ısınmayı 1,5 derecede tutma hedefine yönelik çalışmalarına başlaması.
- * İnsanları ve doğal yaşam alanlarını korumak için iş birliklerinin gerçekleştirilmesi.
- * İklim değişikliğiyle mücadele ve uyum çalışmaları için zengin ülkelere fon sunulması.
- * Paris İklim Anlaşması’nı işler hale getirmek üzere yazılan Paris Kural-lar Kitabı’nın tamamlanması.

AKADEMİ

ELA NAZ BİRDAL İLE RÖPORTAJ

Başarılı bir iklim aktivisti olduğunı biliyoruz. Bize biraz kendinden ve bu yolculuğa nasıl başladığından bahsedebilir misin?

Merhaba, ben Ela Naz Birdal. 15 yaşındayım ve 3 senedir iklim ve insan hakları aktivistiyim. Youth For Climate Türkiye, UN Women Türkiye ve Fridays For Future International altında aktivizm yapıyorum. Uluslararası bir ekip olan Climate Live Türkiye'yi kurduk. Climate Live ekibi; iklim krizi için etkinlik, konser ve forumlar oluşturarak farkındalık oluşturmayı amaçlamakta.

Grevlerde zorluklarla karşılaşıyor musun? Karşılaşıyorsan bunlar nelerdir?

Grevlerde eminim diğer aktivist arkadaşlarıma da sorsaydınız onlar da grevde sokakta yürürken polisler tarafından durdurulmamız ve susturulmamız derdi. Taleplerimizi en iyi şekilde ve en yüksek sesle duyuramamız gerekirken susturulmamız, bizi en zorlayan ve kızdıran şeylerden biri ama bizi durduramayacaklar. İklim için her adımda birlikte daha güçlüyüz

İklim değişikliği konusunda ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmaları yeterli buluyor musun? Sence insanları bilinçlendirmek için başka neler yapılabilir?

Günümüzün en yıkıcı krizi, iklim krizi ve şu anda da etkilerini hissetmeye başladık. Bilimsel çalışmalar Türkiye'nin iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkelerden biri olduğunu gösteriyor. Geleceğimizi yokmuşçasına tehlikeye atan yetişkinlerin ve karar vericilerin yeterli çalışmalar yapmaması ve biz gençlerin harekete geçmesi onlar için utanç verici ve biz gençler için endişe ve korku verici. Biz gençler geleceğimizi güvence altına alan karar vericiler istiyoruz. Paris İklim Anlaşması'nın 6 yıl sonra TBMM tarafından geçirilmesinden sonra iklim acil durumunun ilan edilmesini ve okulda iklim krizinin ders olarak müfredata eklenmesini talep ediyoruz.

Bireysel olarak yapabileceğimiz birçok şey var: İklim krizi ile mücadele ederken iklim krizini daha fazla kişiye anlatmak, tüketime dikkat etmek (ihtiyacın olmadığını satın

almamak, alabiliyorsak 2. el olarak satın almak vs.) , ulaşım yöntemlerini değiştirmek gibi. Uçak yerine ulaşım aracı olarak tren ile seyahat edebilirsiniz. Yakın yerler için bisiklet kullanabilirsiniz. Tek kullanımlık plastikleri hayatınızdan çıkartabilirsiniz.

Aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği aktivistisin. Bu alanda ne tarz çalışmalar yaptın ve yapacaksın?

Geçtiğimiz hafta sonlanan COP26'da iklim hareketine öncü olan kadınları tanımak, kadın aktivistlerin harekete geçmeleri için desteklemek için oluşturulan She Change Climate ekibini Türkiye'de kurduk.

Toplumsal cinsiyet eşitliği iklim krizi ile bağlantılı olduğu için kadın karar vericilerin ve liderin bu süreçte aktif olarak dahil edilmeleri çok önemli.

Eminiz ki sizlerin arasına katılmak isteyen pek çok insan vardır. Onlara tavsiyelerin neler?

Bize katılmak için Youth For Climate Türkiye instagram sayfamızın profilindeki bağlantıdan katılımcı formunu doldurabilir ve aramıza katılabilirsiniz.

YAŞAM

BLINDLOOK VE SADRIYE GÖRECE

Selen Vatansever

“Biz, görme engelliler için bir lütufta bulunmuyoruz, onlara sadece bir hak iadesi yapıyoruz.”

Görme engellilerin sosyalleşmelerine ve kimseye bağlı kalmadan özgürce hareket etmelerine imkan sağlayan BlindLook uygulaması, tamamen sesli yönlendirme ile çalışan bir mobil uygulama ile görme engellilerin özgürleşmesi için erişim teknolojileri üretiyor, görme engelliler için restoran ve kafelerin menülerini dijitalle aktarıırken navigasyon desteği ile erişim kolaylığı sağlıyor. Bu sayede görme engelliler yemek için istedikleri restorana gidip sipariş verme sürecini de kendi başlarına yapabiliyorlar.. Birleşmiş Milletler'in 2030 Küresel Amaçları içinde yer alan “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları” ve “Eşitsizliklerin Azaltılması” faaliyetlerine destek olan BlindLook uygulaması, herkes için daha erişilebilir bir dünya çalışmalarına devam ediyor.

BlindLook, Sadriye Görece ve Cihat Ersin Aydın tarafından kurulan bir sosyal girişimdir. Kuruldukları günden beri, 285 milyon görme engelliye sosyal hayatta ve dijital dünyada özgürleştirmek amacıyla özgürlük teknolojileri geliştiriyorlar. Hayalleri ise teknolojinin

gücüyle eşit ve engelsiz bir dünya yaratmak. Sunulan her ürün ve hizmeti, görme engelliler için tasarladıkları sesli özgürlük dünyası sayesinde erişilebilir hale getiriyorlar. 285 Milyon görme engellinin her bir üyesi hayatta özgürce var olana kadar, çalışmaya devam edeceklerini belirtiyorlar.

“Mücadele etmekten ve sonunda başarıya ulaşma arzusundan güç alıyorum.”

Görme engellilere sundukları hizmetleri daha da genişlettiler. EyeBrand sertifikasyon programını hayata geçirdiler. Dünyanın öncü markalarıyla özgürlük teknolojilerini daha geniş kitlelere ulaştırmak için çalışıyorlar. Görme engelli insanlar her geçen gün daha da artıyor. EyeBrand sertifikaları ile önce şirketleri sonra sektörleri sonra da görme engelli kitlesini dönüştürüp geliştirerek kapsayıcı dönüşümün öncüsü olmaya devam ediyorlar. Pandemi döneminde görme engellilerin karşılaştığı zorlukları ortadan kaldırmak için dijital dünyadaki erişilebilirlik standartlarını belirleyip uygulanmasını sağladığı EyeBrand global sertifikasyon programını ve görme engelliler için özelleştirilmiş bir hayat okulu olan EyeLearner'ı da hayata geçirdiler.

Sadriye Görece, 1995 yılında doğuştan görme engelli olarak Manisa'da doğdu. Çocukluğu, doğduğu şehirde geçti. Bu yıllarda ailesi, arkadaşları ve öğretmenleri Görece ile her zaman çok yakından ilgilendi. Böylece Manisa'daki yılları onun için son derece konforlu oldu. Ortaokulu bitirdikten sonra Görece, ABD Dış İşleri Bakanlığı tarafından önemli bir burs almaya hak kazandı. Bu burs sayesinde Görece, lise eğitimi için 2009 yılında ABD'ye gitti. Görme engelli ve İngilizce bilmeyen bir genç olarak Manisa'dan ABD'ye giden Görece için konfor alanından uzaklaşmak oldukça zor oldu. Çoğu zaman eğitimini yarıda bırakıp Türkiye'ye dönmeyi düşünüyordu. Yeni bir dil öğrenmeyi kolaylaştırabilmek ve alıştığı ortandan uzaklaşabilmek için telefonunu ve bilgisayarını bozdu. Görece, lise eğitimini ABD Dış İşleri Bakanlığından aldığı bursla ABD'de tamamladı. Görmemenin değil şartların engel yarattığını da ABD'de fark etti.

Gittiği bir restoranda menüyü okuyamadığı için sipariş vermekte zorlanması üzerine ne yapabileceğini düşünmeye başladı. Görme engellileri sosyal hayatta ve dijital dünyada özgürleştirmek vizyonuyla BlindLook'un fikrini tasarlamaya başladı.

2013 yılında liseden mezun olan Görece, üniversite eğitimini Boğaziçi Üniversitesinde almaya başladı. Lisans eğitimi sırasında kendini, onun gibi görme engelli olan insanların savunucusu olmaya adanmıştı. Nitekim gelecekteki girişimi de bu alanda oldu. Görece'nin yolu Cihat Ersin Aydın ile kesiştiğinde, BlindLook adlı uygulama ortaya çıktı.

Görece, bu girişimcilğe adım atmadan önce, BlindLook'un potansiyel müşteri sayısına odaklandı. Türkiye'de görme engellilerin sayısı 1 milyonu aşıyordu. 200 bin kişi ise hiç göremiyordu. Bu alanda böylesine geniş bir kitleye hitap eden başka hiçbir girişimcilik bulunmuyordu. Böylelikle görme engellilerin ihtiyaçlarını kolaylıkla giderebilmesi bir çözüm üretilmesi gerektiği ortadaydı.

Görece için 26 Şubat 2019 tarihinde BlindLook sertüveni başladı. O, bu yolculuğa eşit ve engelsiz bir hayatın hayaliyle çıktı. İlk olarak restoran menülerini görme engelliler için engelsiz hale getirdi. İnsanlar, telefonlarına yükledikleri BlindLook uygulaması sayesinde, navigasyonların yardımıyla bulundukları restoranı tespit ediyor, sonrasında da menüleri sesli olarak dinleyebiliyor. Üstelik BlindLook, görme engellilerin restoran seçiminden itibaren onlara yardımcı oluyor.

BlindLook'un yaygınlaşmasındaki en büyük sorun, daha önce bu konuda hiçbir fikri bulunmayan insanlara uygulamayı doğru şekilde tanıtmak oldu. Özellikle de görme engelli vatandaşlar için geliştirilen teknolojiler ve bunların kullanım alanlarının genişliği konusunda ikna edici olmak Görece için zorlayıcıydı. Fakat Sadriye Görece için görme engellilerin hayatına bir yenilik katabilmek çabalamaya değerdi. İş ortaklarını ikna etmek için demografik bilgilerden yardım aldı. Onlara, görme engellilerin dünyasını ve önemini anlattı. BlindLook'un öncesinde, kimsenin düşünmediği bu kitlenin engelsiz bir yaşamı hak ettiğini savundu.

Sadriye Görece, günümüzde bu amacını gerçekleştirdi. BlindLook, sayıları 1000'i aşan restoran ortayla, görme engellilerin sosyal yaşamda engelsiz bir şekilde olmasını sağladı. Görece bu amaçla, BlindLook'un yaygınlaşması için çalışmaya devam ediyor.

“Dezavantaj olarak gördüğümüz kadınlık, engellilik hallerini çözüm araçları olarak görmeyi tercih ediyor.”

- Sadriye Görece

KAYNAKÇA

GazeteVefa Kasım 2021 Sayısı Kaynakça

GazeteVefa Kasım 2021 sayısında yer alan tüm yazıların kaynakçalarına ulaşmak için QR kodu taratın.

GazeteVefa Geri Bildirim Formu

Sizlere daha iyi bir deneyim sunabilmek için düşüncelerinizi veya geri bildirimlerinizi öğrenmekten mutluluk duyarız.

Gazete Vefa Ekibi

Genel yayın yönetmeni: Merve Abacı
Editörler: Betül Sancaklı, Helen Özyayın
Editör yardımcısı: Salih Cem Ersoy
Tasarım Editörü: Ece Nisa Yassıbaş
Tasarım editörü yardımcıları: Şule Öztürk, Hakan Gölbe, Zela İmge, Merve Abacı, Onur Devrim Özgen, Zeynep Tabo, Emre Güne, Özge Dürtü
PR başkanı: Deniz Şehvar Hacısalihoğlu